

Kulturmiljöutredning Annandagsgatan

Kortedala 90:3 och 90:7, Göteborgs stad

2020-06-09

Göteborgs
Stad

Beställare

Göteborgs stad

Beställarens kontaktperson

Plan- och byggantikvarie Sören Holmström

Konsult

WSP Sverige AB

411 40 Göteborg

Besök: Ullevigatan 19

Tel: +46 10 7225000

WSP Sverige AB

Org nr: 556057-4880

Styrelsens säte: Stockholm

www.wsp.com

Uppdragsansvarig

Bebyggelseantikvarie Adam Augustsson

Granskning

Bebyggelseantikvarie Susanne Fredholm

SAMMANFATTNING 4

Kvaliteer att bygga vidare på

Bebyggelse.....	4
Arkitektur och funktion	4
Topografi och grönska.....	4
Stråk som skapar samband med omgivningen.....	4
Viktiga visuella samband.....	5

BAKGRUND 8

Syftet med detaljplanen	8
Syftet med kulturmiljöutredningen.....	8
Bevarandeprogram.....	8

FÖRUTSÄTTNINGAR.....10

Kommunalt intresse.....	10
-------------------------	----

BYGGNADERNA12

Förskolan 1963 resp. 1978.....	12
Lamellhus 1955-1957	12

BEBYGGELSESAMMANHANGET.....18

Beskrivning av kulturhistoriskt innehåll och uttryck

Stadsrumsanalys med synbilsanalys

Stadsrum och synbild 1	22
Stadsrum och synbild 2	24
Stadsrum och synbild 3	26
Stadsrum och synbild 4	28

KULTURHISTORISK VÄRDERING 30

Förskolan	30
-----------------	----

HISTORISK BAKGRUND32

Torpmiljö.....	32
Bostadsbristen i efterkrigstidens Göteborg.....	32
Stadsdelen Kortedala.....	32
Fördjupning: Lekskolan som blev förskola.....	37

KÄLLFÖRTECKNING..... 40

SAMMANFATTNING

Kvaliteer att bygga vidare på

På följande sidor sammanfattas kvaliteer i kulturmiljön att ha som utgångspunkt vid placering och utformning av förändringar i planområdet.

Bebyggelse

Förskola

Förskolan kännetecknas av en nedtonad karaktär skapad av en human skala och lågmäld färgsättning. Den har samtidigt ett mått av lekfullhet och lätthet med den av smala vita pelare indelade gula eternitfasaden.

Lamellhus

Lamellhusen utgörs av smalhus, 10 meter djupa, med två lägenheter per trapplan. De har ytterväggar av betong klädda med genomfärgad puts i varierande kulörer i traditionella, ”jordiga” pigment. Flacka sadeltak belagda med lertegel. Smala tegelskorstenar. Flera olika typer av fönster förekommer i samma fasad, enlufts- och tvålufts-fönster. Vitmålade fönsterbågar och karmar. Symmetrisk fönstersättning. Ekportar. Balkonger mot väster med fronter i finkorrugerad plåt målade i gula, röda och blå kulörer.

Lamellhusen som ligger på rad längs Adventsparkens västra sida kännetecknas av putsfasader i ett geometriserande mönster, kring gavlarna är mönstret friare och lekfullare medan det på långsidorna är mer enhetligt och nedtonat. Färgsättningen går huvudsakligen i gröna toner skiftande mot gult, brunt eller grått. Det gröna temat gör att fasadräckan samspelar på ett särskilt värdefullt sätt med parkmiljön.

Lamellhusen på parkens östra sida inkorporerar dess grönska genom vinkelställda planformer med innegårdar mot parken. Balkongfronter är ofta i starkare färger och ger accentfärger i parkrummet.

Lamellhuset i norr är uppfört något senare än övrig bebyggelse och kännetecknas av ett mer standardiserat, tidstypiskt utförande med gavlar och väggpartier klätt med fasadtegel. Placeringen högt upp i terrängen och med långsidan mot området ger byggnaden en avskärmande roll.

Garage

Garagebyggnader i området är fristående och låga, placerade vid de större vägarna in till området. Den bilanpassade planeringen och placeringen vid vägen ger garagen en roll av entréer till bostadsområdet och parkmiljön. Detta blir särskilt tydligt i byggnadernas stundtals lekfulla, målade putsdekor.

Punkthus

Punkthusen sticker upp i utredningsområdets omgivningar och bildar en kontrastverkan mot de låga och långssträckta lamellhusen samtidigt som de betonar områdets stigande topografi mot väst, norr och öster.

Arkitektur och funktion

Arkitektoniska blickfång och fronter

- Lamellhusen på rad väster om Adventsparken har genomfärgade putsfasader som går i en grön färgskala - med grönt som bas men kompletterat med gult och grått. Mot långsidorna och parken delar enklare vertikala band i avvikande kulör upp fasaden i mindre sektioner. Den medvetna färgsättningen mot parken bildar en samlad front och ett starkt blickfång.

Gavlar med särskilt dekorativ geometriserande målning i putsen

I luckorna mellan lamellhusens enhetliga långsidor sticker gavlarna fram där putsen är lekfullt avfärgad i abstrakta geometriserande mönster. Gavlarna bidrar tillsammans med balkongfronter till accentfärger i området.

Entréer

Gavlarnas gaturum utgör entréerna till området. Av betydelse för entréerna har även garagebyggnader samt synligheten hos Adventsparkens grönska från det hårdgjorda gaturummet.

Topografi och grönska

Topografiska kvaliteer

I delar av området finns skillnader i terrängen, små förhöjningar och i vissa fall berg i dagen. De vittnar om den ensliga bygd med ett fåtal torp som var Kortedala innan grannskapssamhället. Dessa benämns ”topografiska kvaliteer”.

Värdefull parkstruktur

Ett större område längs Adventsparkens västra sida upp till förskolebyggnad utgör en värdefull parkstruktur. Till stor del består strukturen av större träd som på ett starkt miljöskapande sätt inramar gångvägar och bebyggelse. I norra delen finns även en öppen grusyta där det tidigare stått en parkstuga. Kring denna yta finns flera större träd, rundade gångvägar och inramande häckar som skapar en egen liten miljö.

Stråk som skapar samband med omgivningen

Spårväg

Området är planerat med spårvägen som utgångspunkt. I enlighet med dispositionsplanens mål ligger bostadshusen nära spårvagnshållplatsen.

Gator med värdefulla entréer till området

Från spårvägen leder vägarna till området. Entréerna angörs från områdets tillfartsgator - Julaftonsgatan i öster och Adventsvägen i väster. Gatorna är mjukt böjda efter områdets höjdlinjer.

Gångvägar som binder samman

Gångvägarna binder samman miljöns kvaliteer - bebyggelsen, grönskan och entréerna.

Viktiga visuella samband

1 Från Annandagsgatan i norr

- Förskolans låga byggnad skapar gröna samband till Adventsparken i söder. 1963 års byggnads flacka tak, nedtonade färgsättning och småskaliga fasadindelning drar ytterligare ner skalupplevelse. 1970-talstillbyggnaden har anpassad skala men har en avvikande karaktär genom ett brantare sadeltak med större takutsprång.
- Förskolan är tydligt placerad med god anslutning till omgivningen - där gångvägar möts.
- Mindre träd och häckar inramar förskolan medan större träd på ett värdefullt sätt kantar gångväg genom området.

- Lamellhusen väster om Adventsparken: enhetliga byggnadshöjder, takfotslinjer och färgsättningar. Putsfasader med färgvariationer i ett geometriserande mönster (bland annat vertikala band i skiljande kulör). Färgsättning inom det gröna spektrat skapar ett värdefullt samband till parkmiljön. Tydlig markering mellan sockel, putsfasad och tak.
- Större träd (björkar, aplar mfl) inramar bebyggelse, grönytor och gångvägar i området.

2 Från Julaftonsgatan och Adventsparken i öster

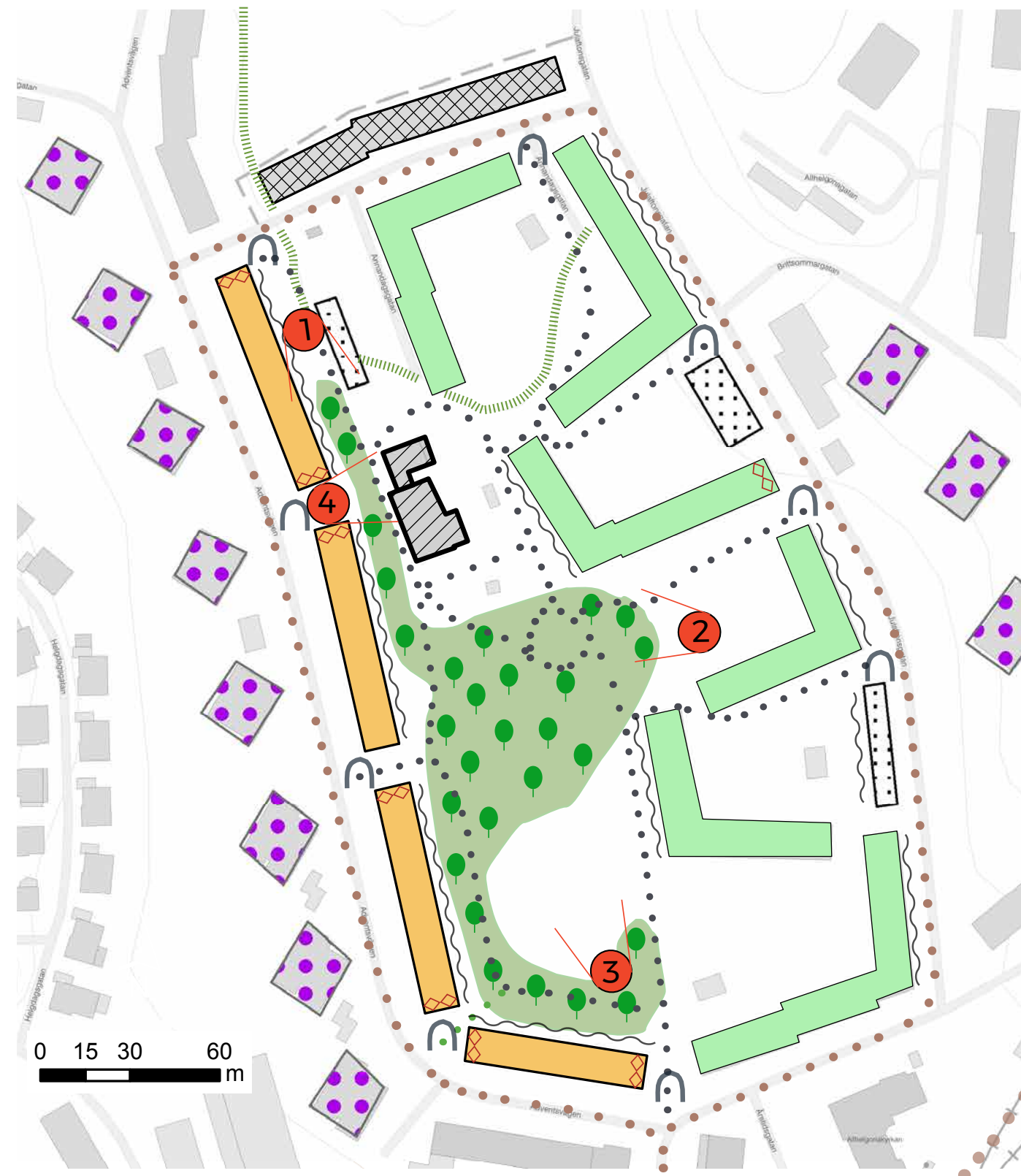
- Förskolan: samma som ovan.
- Successiv höjning i taklandskapet illustrerar 1950-talets planeringsideal med lågskaligare bebyggelse närmast parkmiljön; förskola (en våning), lamellhus (3 våningar) och punkthus (9 våningar).
- Lamellhusen väster om Adventsparken: samma som ovan.
- Värdefull parkstruktur från 1950-talet med rundade gångar, inramande häckar och större träd, till stor del björkar men även enstaka ap. Modernistisk, enkel glob-belysning passar in i områdets geometriserande formspråk.

3 Från Citytorget och Adventsparken i söder

- Förskolan: samma som ovan.
- Successiv höjning i taklandskapet: samma som ovan.
- Lamellhusen väster om Adventsparken: samma som ovan.
- Lamellhusen öster om Adventsparken: enhetliga byggnadshöjder och takfotslinjer. Dämpad färgskala; ljusgul och grå putsfasader) med röda och blåa accentfärger (balkongfronter).
- Inramande stora träd kring den öppna grönytan - avdelar rummet mot den småskaligare parkmiljön kring förskolebyggnaden.

4 Från Adventsvägen i väster

- Förskolan: samma som ovan.
- Successiv höjning i taklandskapet: samma som ovan.
- Lamellhusen väster om Adventsparken: samma som ovan.
- Förskolan är tydligt placerad med god anslutning till omgivningen - där gångvägar möts.
- Större träd inramar gångvägar
- Berg i dagen synliggör områdets topografi.

Bebyggelse

- Förskola
- Lamellhus på rad
- Lamellhus kring gårdar
- Lamellhus som avskärmare
- Garage
- Punkthus

Arkitektur och funktion

- Arkitektoniska blickfång och fronter
- Entréer med viktiga samband för kulturmiljöns kvaliteer
- Gavlar med särskilt dekorativ, geometriserande målning i putsen.

Topografi och grönska

- Topografiska kvaliteer
- Schematisk bild av värdefull parkstruktur, till stor del bestämd av de större trädens spridning i området. Träden inramar gångvägar och bebyggelse.

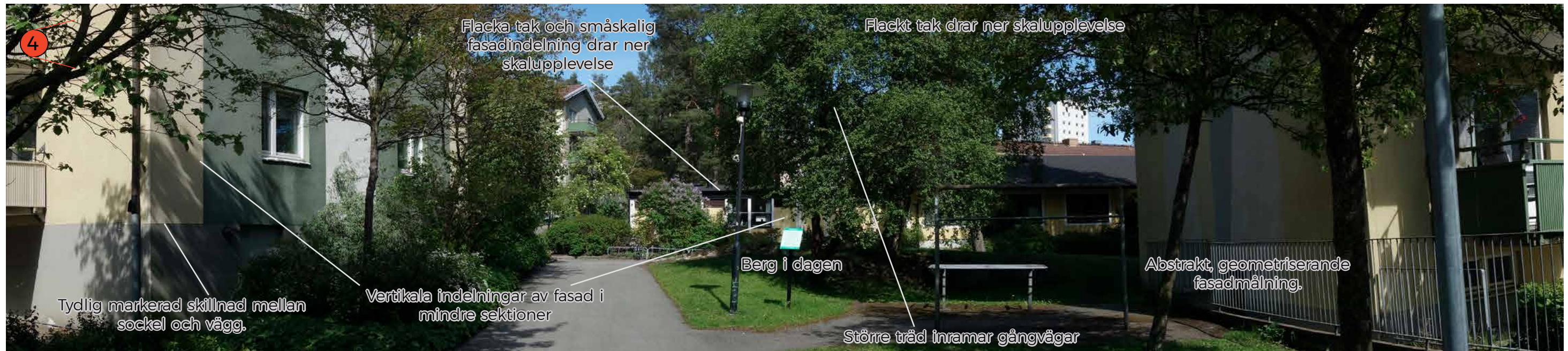
Stråk som skapar samband med omgivningen

- Spårväg
- Gata med värdefulla entréer till området
- Gångvägar som binder samman

Visuella samband

- Viktiga visuella samband

BAKGRUND

SYFTE MED UPPDRAGET OCH TIDIGARE UTREDNINGAR

Syftet med detaljplanen

Byggnadsnämnden har gett Stadsbyggnadskontoret i uppdrag att ta fram en detaljplan för området genom beslut i Byggnadsnämnden 2019-01-22.

Syftet med planen är att möjliggöra för en förskola om minst fyra avdelningar, i två våningar.

Detaljplanen är i samrådsskedet, samråd planeras till oktober 2020. Den föreslagna bebyggelsens omfattning i samrådsskedet är fyra avdelningar, vilket innebär ca 1100 kvm.

Syftet med kulturmiljöutredningen

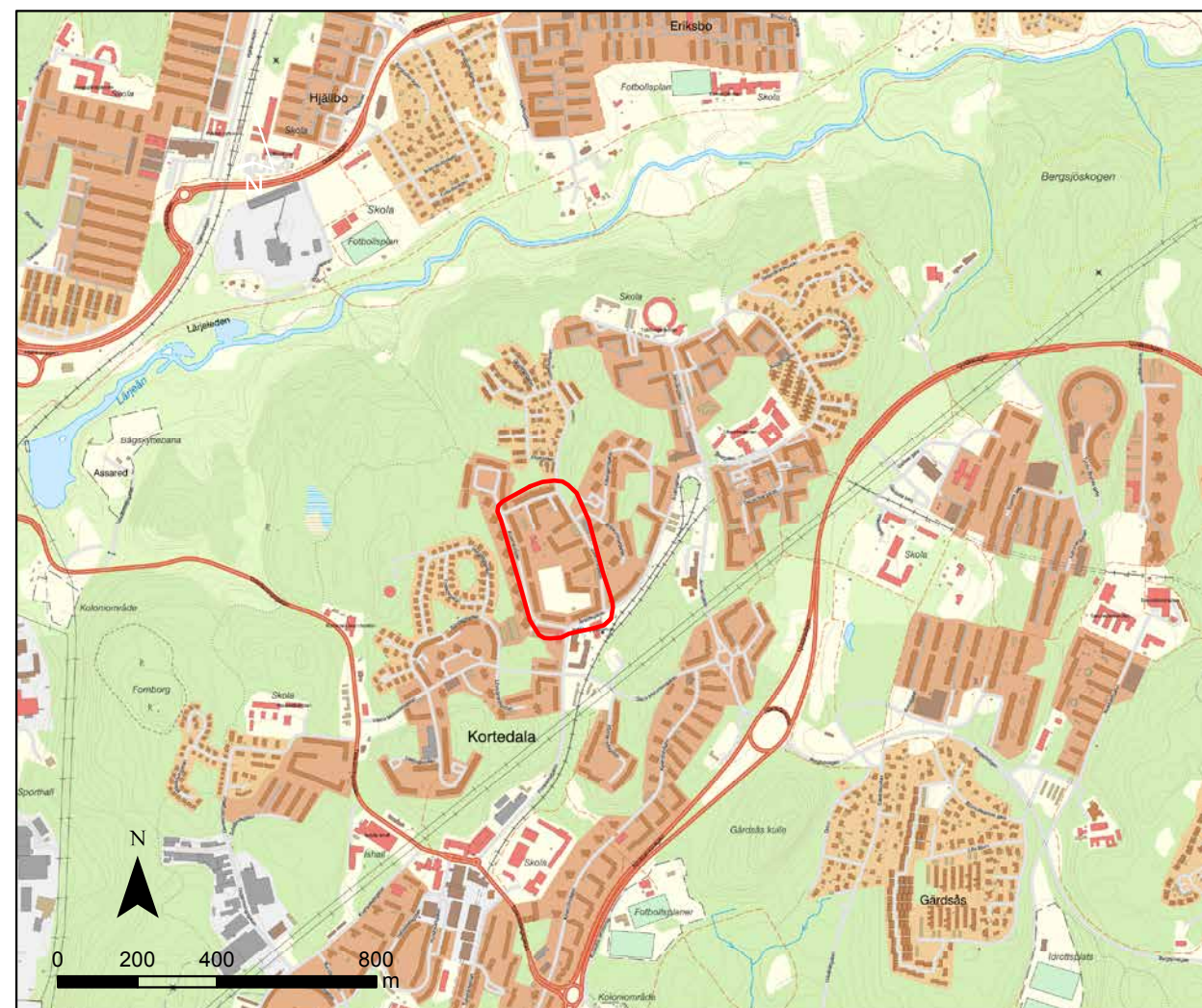
För hela Kortedala pågår ett programarbete, som för närvarande ligger vilande, men ett övergripande kulturmiljöunderlag för hela stadsdelen togs fram under 2017.

För att kunna gå vidare med planarbetet har Stadsbyggnadskontoret sett ett behov av att utreda kulturmiljöförutsättningarna för rivning av befintlig förskola för uppförandet av en ny förskola omfattande fyra avdelningar.

Bevarandeprogram

Detaljplanen berör en del av ett utpekat område i bevarandeprogrammet för Göteborgs stad; 63:B Citytorget, Adventsparken m.m. Den del som berörs omfattar bostadshus kring Adventsparken med följande beskrivning:

- Uppförda 1955-57 för Fastighets AB Göteborgsbostäder. Ritades av G Andreasson (HSB:s arkitektkontor).
- Lamellhus grupperade kring grönytor.
- Enhetligt utformade 3-4 våningshus.
- Putsade fasader.
- Flacka tegeltäckta sadeltak.
- Varierande detaljer - flera olika typer av fönster och burspråk.

Övergripande kulturmiljöunderlag för Kortedala (Melica 2017)

Ett övergripande kulturmiljöunderlag för hela stadsdelen togs fram under 2017. I underlaget gjordes en upplevelsebaserad karaktärisering av Kortedala utifrån en uppdelning i sju olika områden.

Aktuellt område för detaljplanen ligger inom området Citytorget - Adventsparken samt inom delområdet 2 Adventsvägen, Julaftonsgatan och Vårfrugatan/Annandagsgatan. Om delområdet berättas att det är omsorgsfullt utformat med en bevarad konstnärlig utsmyckning.

Urval utpekade kulturvärden

Topografin och områdets delar

- Områdets belägenhet på en plåtå med svaga sluttningar.
- I väster fem nio vånings punkthus i ett parkområde med kuperad terräng med berg i dagen.
- Adventsparken i områdets mitt med lamellhus i tre-fyra våningar.
- I norr lamellhus i fyra/fem våningar som vänder sig mot gatan och bildar en plats kring en parkering. Topografin svagt stigande åt detta håll.
- Bebyggelse i anknytning till naturen.

Grannskap och stråk

- Sammanhållen, varierad arkitektur, putsade fasader i milda 50-talskulörer, abstrakta fasadmålningar.
- Lågmäld arkitektur.
- Punkthus skapar kontrastverkan mot putsade tre/fy-ravåningshus.
- Vid Annandagsgatan skapar bebyggelsen en avslutande vägg mellan området och villaområdet bakom.

Kvarterskaraktär

- Kring Adventsparken är bebyggelsen uppdelad i mindre kvarter med olika karaktär. De gröna mellanrummen är viktiga för uppdelningen.

Vid och mellan husen

- Stor omsorg i gestaltningen i detaljerade burspråk och finstämda abstrakta målningar.
- Skulpturer i parken.

Två slags lamellhus

- Rött fasadtegel, fyra-fem våningar, lätt indragen placering från gatan, ibland förträdgårdar.
- Putsade, fyra våningar, lagda mot gatan med förträdgårdar. I norra delen placerade i gårdsliknande formationer.

Punkthus

- "Tjocka" punkthus, nio våningar, klädda i vit plåt, indragna balkonger. Indragningar klädda med spritputs. Vriden placering med hörnet mot Adventsgatan. Garage i bottenvåningar, spritputsat.

Daghemmet (nuvarande förskolan)

- Gulmålad träfasad, centralt placerad vid Adventsparken.
- Del av byggnaden från 60-talet: enkel, lågmäld karaktär.
- Senare tillbyggnad: mer traditionell.
- Småskalighet, inbäddad i grönska.

Kulturmiljöunderlag, Bostäder vid Adventsvägen i Kortedala (Tyréns 2016)

Ett kulturmiljöunderlag till detaljplanearbete för bostadsförtätning längs Adventsvägen har tagits fram på uppdrag av SBK under 2016. Eftersom utredningen fokuserade på Adventsvägen saknas till stor del beskrivningar för Adventsparken. Nedan listas dock utdrag av utredningens resultat (s. 4) med relevans för syftet med detta uppdrag:

Värdebärare - övergripande

- Bebyggelse omsorgsfullt inpassad i terrängen, grön och gles karaktär typisk för 50-talets planering.
- Arkitektonisk uppbyggnad med sockel, fasad och tak.
- Tidstypiskt dämpad färgskala.
- Centrumbyggnader och lamellhus i fastigheterna 90:8 och 90:9 som tillhör några av Kortedalas mest intressanta miljöer.

Värdebärare - lamellhus

- Traditionella drag; flacka sadeltak belagda med rött lertegel, vitmålade fönsterbågar och karmar, gråmålade socklar, symmetrisk fönstersättning.
- Detaljer: Smäckra balkonger som är storleksmässigt underordnade fasadytorna. Balkongfronter i finkorrrugerad plåt och avtäckningar av plåt. Ekportar. Fasadutsmyckningar med geometriska mönster. Trä, sten och keramiska plattor i entrépartier.
- Djärv men samtidigt omsorgsfull variation av kulörer: infärgad puts i röda, gula och gröna kulörtoner i dämpade nyanser.
- Kortsidor med lekfull gestaltning med geometriska fält i kontrasterande nyanser.

FÖRUTSÄTTNINGAR

BEFINTLIGA PLANERINGSUNDERLAG, LAGSKYDD OCH ÖVRIGA UTPEKANDEN.

Kommunalt intresse

I Plan- och bygglagen hanteras kulturvärden genom förvanskingsförbudet, varsamhetskrav, prövning av lokalisering samt avvägningarna mellan allmänna och enskilda intressen.

Förbud mot förvanskning (PBL 8 kap 13 §)

Områden som är utpekade i bevarandeprogrammet för Göteborgs stad betraktas av staden som särskilt värdefulla och omfattas av förvanskingsförbud.

Byggnader och bebyggelseområden som anses vara särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas enligt 8 kap. 13 § Plan- och bygglagen.

Om en väsentlig egenskap går förlorad eller om områdets särart/karaktär väsentligt ändras sker en förvanskning. För att undvika en förvanskning måste därför bärande karaktärsdrag, egenskaper och särarter identifieras och pekas ut. Dessa ska skyddas och ligga till grund för val av eventuella åtgärder, så att det kulturhistoriska värdet inte ska minska. Förvanskingsförbudet gäller alltid, och ska följas av alla, såväl kommunen som fastighetsägare m.fl. Förvanskingsförbudet ska tillämpas vid alla åtgärder som berör miljön.

Varsamhetskrav (PBL 8 kap 17 §)

Varsamhetskravet i PBL gäller alla byggnader och innebär att hänsyn ska tas till byggnadens karaktärsdrag. Det kan avse sådant som byggnadsmaterial, takutformning, färgsättning, form och byggnadens samspel med omgivningen. Det handlar inte bara om trohet mot originalets utseende, utan även mot den teknik och material med vilket det har åstadkommits.

Plan- och bygglagens andra kapitel

Prövning enligt 2 kap PBL avser lokaliseringen, det vill säga markens lämplighet för en åtgärd. Som ett allmänintresse är kulturmiljöperspektivet en central och ibland avgörande aspekt för lämpligheten att bebygga ett markområde. I 6 § anges att bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan.

Kommunens ansvar

Kommunen har enligt lagstiftningen ett särskilt ansvar vid planläggning i särskilt värdefulla miljöer. Det är kommunens ansvar att det allmänna intresset bevakas och prioriteras. Kommunen har även ett uttalat ansvar att skydda de särskilt värdefulla kulturmiljöerna vid planläggning. Detta innebär att kommunen inte ska utarbeta en detaljplan som skadar den särskilt värdefulla kulturmiljön och ska även besluta om lämpliga bestämmelser som garanterar ett fullgott skydd för miljön.

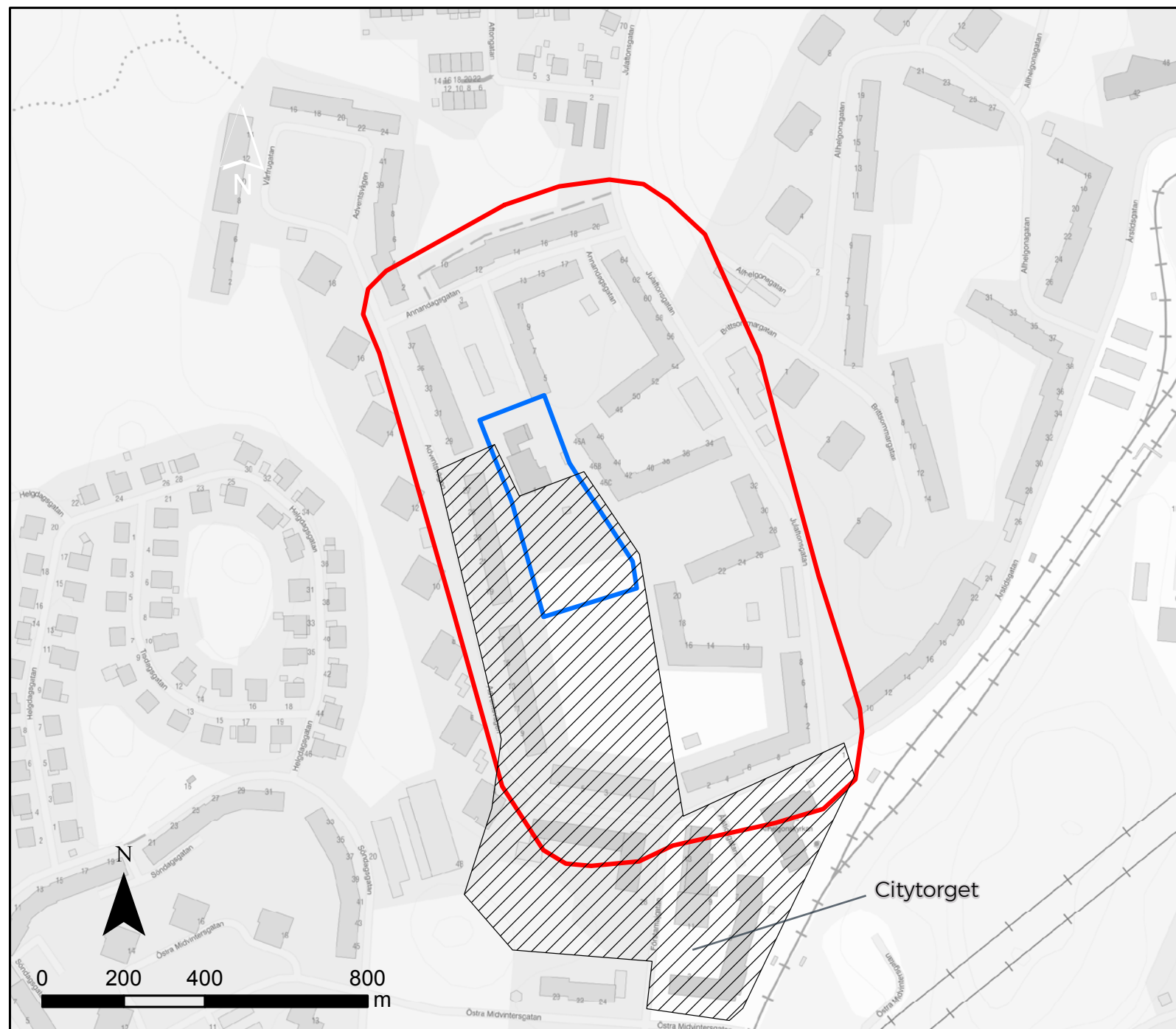
Utformningsbestämmelse

När det finns särskilda skäl, exempelvis höga natur- eller kulturvärden på platsen, har kommunen möjligheten att i detaljplan reglera en ny byggnads utformning med en utformningsbestämmelse som betecknas på plankartan med bokstaven f.

Vad kan regleras med utformningsbestämmelse?

Med utformningsbestämmelser kan kommunen reglera delar på byggnadsverk som exempelvis takutformning, takkupor, fönstersättning, burspråk, verandor och balkonger. Kommunen kan också reglera material och färgsättning på till exempel fasad, tak eller på specifika byggnadsdelar. Det går även att reglera fasadutsmäckning.

Källa: Boverket, PBL Kunskapsbanken

- Bevarandeprogram för Göteborgs stad
- Planområde
- Utredningsområde

Adventsparken och lamellhusen på dess västra sida (bild ovan) samt kvarteren i söder kring Citytorget ingår i Bevarandeprogrammet för Göteborgs stad.

BYGGNADERNA

KORTFATTAD BESKRIVNING AV BYGGNADER OCH BYGGNADSTYPER

Förskolan 1963 resp. 1978

Arkitekt nybyggnad: Larson Bonna Christensén arkitektkontor.

Arkitekt tillbyggnad: CGC Arkitektkontor.

Konstruktion och material

- Den första byggnaden från 1963 har ytterväggar bestående av eternit-stolpar och facken däremellan utfyllda med eternitplattor. Eternitplattor är avfärgade i varm gul kulör medan eternitstolpar har vit kulör.
- Fönsterbågar och fönsterbleck har en mörkbrun kulör. De mörka kulörerna ger en sömlös övergång till den likaledes mörka ovandelen med en svartmålad plåtsims. Fönstertyper är
- Taket är flackt och täckt med papp liksom det varit sedan uppförandet.
- Tillbyggnaden från 1978 är utförd i trä. Den har en trästomme inklädd med brädpanel i samma kulör som eternitfasaden. Lister och andra detaljer är avfärgade i vitt medan fönster har samma bruna kulör som fönstren på den äldre delen.

Arkitektur och samspel med omgivningen

- Den äldre delen har ett småskaligt uttryck vilket förstärks av det flacka taket och eternitplattornas smala bredder. Den av gesimsen markerade takfoten drar ytterligare ned skalupplevelsen och byggnaden framstår nästan som ingömd bland buskarna och träden i parkmiljön.
- Den yngre byggnaden har ett brantare sadeltak och en gavel mot den öppna parkmiljön i söder som ger en viss asymmetri mot den i övrigt ganska symmetriska parkytan. Anpassningen till miljön upplevs därför som något sämre för denna byggnadsdel än för den äldre delen.
- Sammantaget för hela förskolan är dock den ljusa färgsättningen och den låga skalan bidragande till en god inpassning i parkmiljön som gör att träden

och de omgivande lamellhusen spelar huvudrollerna i inramningen.

Lamellhus 1955-1957

Arkitekt: G Andreasson för HSB.

Konstruktion, funktion och material

- Smalhus, 10 meter djupa, med två lägenheter per trapplan.
- Ytterväggar av betong klädda med genomfärgad puts i varierande kulörer med prägel av traditionella, ”jordiga” pigment. Bärande mellanväggar likaledes av betong, putsade.
- Flacka sadeltak belagda med lertegel. Smala tegelskorstenar.
- Flera olika typer av fönster förekommer i samma fasad, enlufts- och tvålufts-fönster. Den asymmetriska indelningen med ett större kvadratisk fönster och ett mindre avlångt fönster bredvid är vanlig. Vitmålade fönsterbågar och karmar.
- Symmetrisk fönstersättning.
- Ekportar.
- Balkonger mot väster med fronter i finkorrugerad plåt målade i gula, röda och blå kulörer.

Arkitektur och samspel med omgivningen

- Mot Adventsvägen förträdgårdar som avgränsar mot gatan samt skapar samband till parkmiljön på andra sidan. Långasträckta raka och symmetriska byggnader som inramar parkmiljön.
- Mot öster placering i gårdsliknande formationer som skapar halvslutna innegårdar
- Putsade fasader i milda 50-talskulörer skapar enhetlighet i miljön. Kulörvariationer och abstrakta fasadmålningar i geometriska mönster skapar variation inom den sammanhållna helheten.
- Punkthus skapar kontrastverkan mot putsade tre/fyr-

ravåningshus.

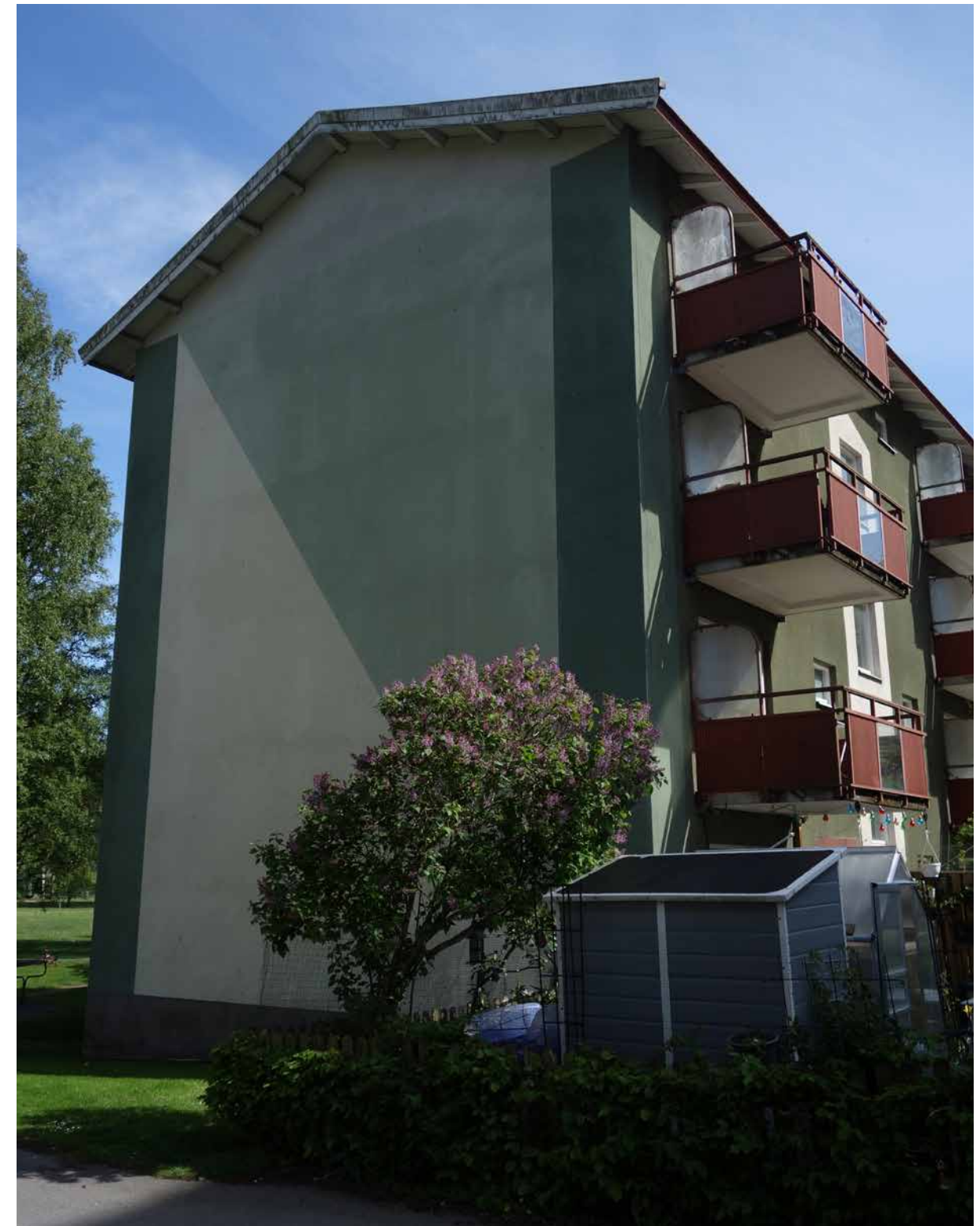
- Vid Annandagsgatan skapar lamellhuset en avslutande vägg mellan området och villaområdet bakom.
- De gröna mellanrummen är viktiga som avdelare för att skapa karaktären av uppdelade mindre bostadskvarter.
- Den tydliga materialmässiga och kulörmässiga uppdelningen mellan sockel, fasad och tak vilken signalerar bostadshus i kontrast till allmänna byggnader.

Förskolebyggnaden från 1963.

Tillbyggnaden från 1978.

Lamellhus från 1955-1957.

KONSTRUKTION OCH FUNKTION

Envåningsbyggnad med småskaliga eternitfasader berättar om byggnadens funktion som förskola.

Tillbyggd del från 1970-talet berättar likaledes om funktionen genom småskalighet men ger ett tyngre uttryck genom brantare sadeltak och brädpanel med relativt tjocka hörnlistor.

Smalhus på 10 meters bredd, orienterade för maximalt ljusinsläpp med balkonger mot väster eller söder. Bärande gavelväggar har dekorativt genomfärgade putsfasader.

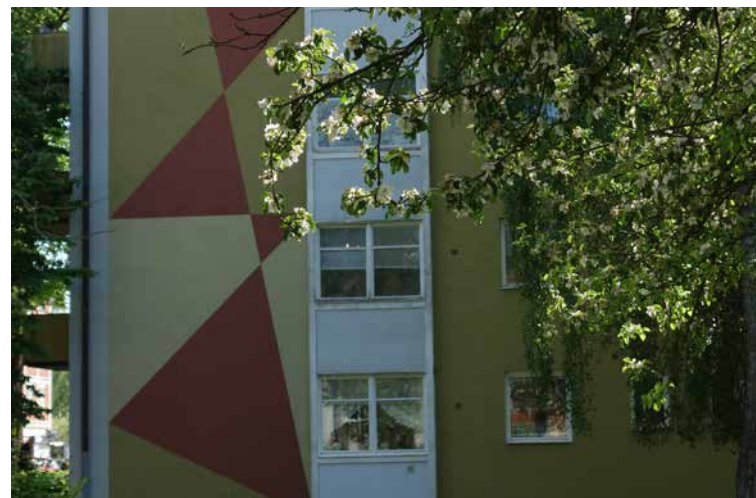
ARKITEKTUR

Förskola med lekfull 50-talskaraktär, insmugen vid en slänt bland grönskande träd.

3-våningshus med genomfärgade putsfasader. Tegeltäckt tak och tegelskorstenar bidrar till en tidstypisk 50-talskaraktär.

Kring lamellhusens gavlar geometriserande fasadmålningar.

SAMSPEL MED OMGIVNING

Lamellhusen inramar Adventsparken på dess västra sida.

SAMSPEL MED OMGIVNING FORTS.

Förskolan är insmugen i miljön och utgör en kontrast till bakomvarande högresta punkthus och lamellhus.

Mot norr avgränsas utredningsområdet av ett 4-vånings lamellhus i fasadtegel.

SAMSPEL MED OMGIVNING FORTS.

Rutnätsindelad fasad hos förskola svarar mot bandindelade fasader hos bostadshus.
Höga björkar men även andra större träd och buskar präglar miljön.

SAMSPEL MED OMGIVNING FORTS.

Den öppna Adventsparken.

BEBYGGELSESAMMANHANGET

Beskrivning av kulturhistoriskt innehåll och uttryck

Utredningsområdet omfattar en tidsmässigt och karaktärsmässigt enhetlig bostadsbebyggelse av lamellhus (1-5) med vissa små variationer. Till detta kommer ett lamellhus i norr uppfört något senare och som sticker ut genom sitt fasadtegel (6), fristående garagebyggnader (7) och förskolebyggnaden (8).

Byggherre för hela området: Fastighets AB Göteborgsbostäder

Arkitekt för alla byggnader: G Andreasson, HSB arkitektkontor

1-5. Lamellhus Adventsvägen 1955-57, Kortedala 90:8

- Fasader av betong med utvändig genomfärgad puts.
- Symmetrisk fönstersättning, olika fönstertyper.
- Ekportar. Balkonger mot väster med fronter i finkorrugerad plåt i gula, röda och blå kulörer.

6. Lamellhus Annandagsgatan 1957, Kortedala 89:3

- Fasader av betong och 1/2-sten rött fasadtegel
- Fasadindelning och -uttryck som avspeglar rumsfunktion. Vardagsrum och matplats innanför utskjutande partier av vitmålade betongväggar. Kök bakom tegelväggar.
- Flackt tegeltäckt tak med diskreta takutsprång.

7. Garagebyggnader

- Låga, långssträckta byggnader med pulpettak
- Betong och tegelväggar.
- Avgränsar innegårdarna mot gatan.
- Dekorativa fasadmålningar.

Adventsparken

- Öppen, obebyggd parkyta.
- Större träd inramar grönytan.
- I norra delen rundade häckar och inramande större träd kring öppen yta. Glob-belysning.

Förskolan

- Småskaligt uttryck, flackt tak, eternitfasader. Den av gesimsen markerade takfoten.
- Ingömd bland buskarna och träden i parkmiljön.
- Ljus färgsättning och låg skala bidrar till en god inpassning i parkmiljön. Träden och de omgivande lamellhusen spelar huvudrollerna i inramningen.

Den norra delen av parken med rundade gånger, häckar och glob-belysning. I bakgrunden förskolan.

Den öppna runt formade ytan med avgränsande häckar och större träd (främst björkar). I bakgrunden samlad front av lamellhus med färgvariationer i geometriserande mönster som går i grönt och gult färgspektra.

Insmugen i norra delen av parken den ursprungliga förskolan från 1963 med eternitfasad.

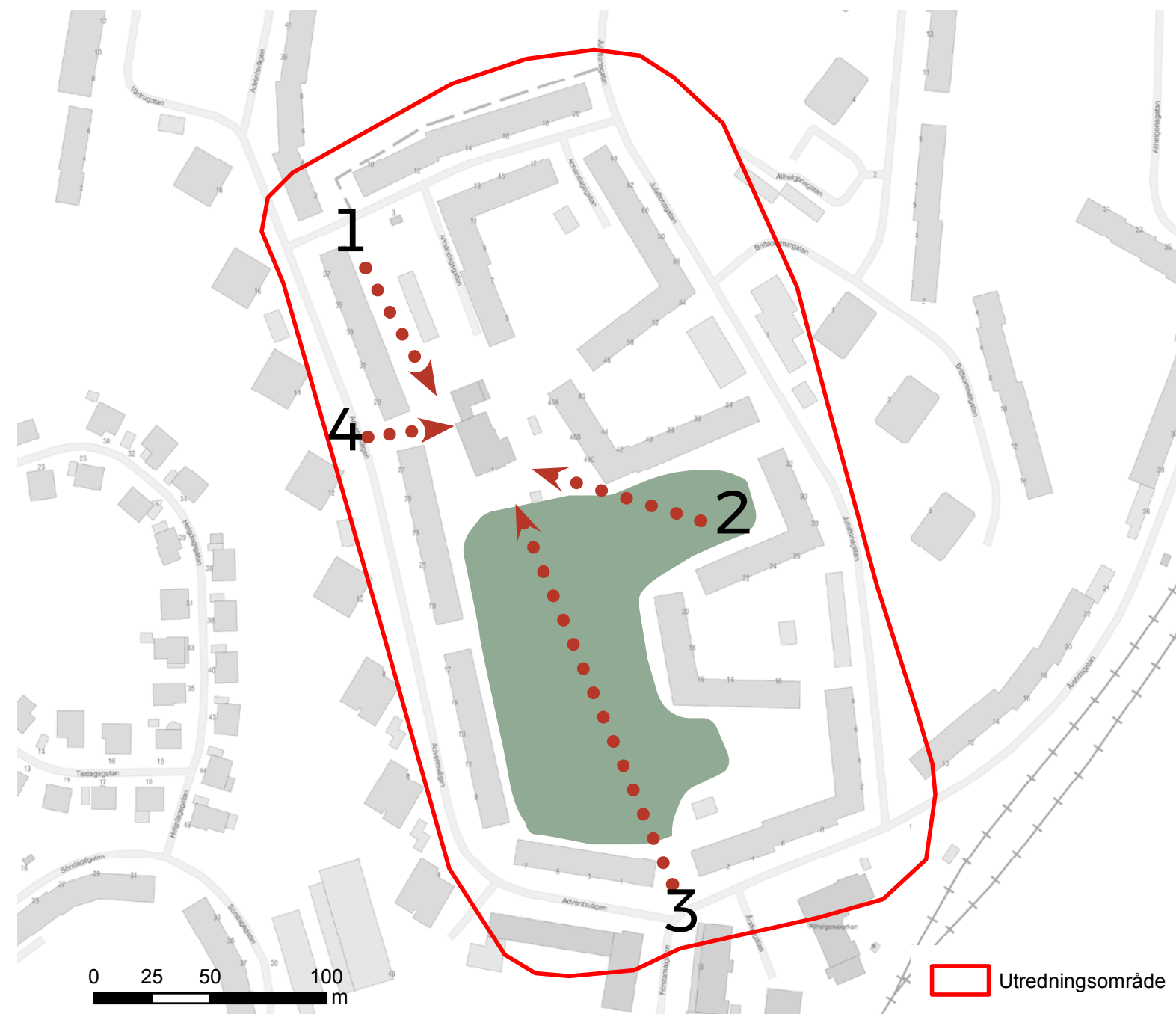
Färgvariationer i geometriserande mönster fortsätter i områdets garagebyggnader.

Stadsrumsanalys med synbildsanalys

I det följande analyseras stadsrummets samspel och bebyggelsemiljöns särskilt känsliga karaktärsdrag med hjälp av en synbildsanalys.

Synbildsanalysen baseras på fyra stadsrum som ansluter till den plats där den nya förskolebyggnaden är tänkt att tillkomma.

1. Annandagsgatan.
2. Julaftonsgatan och Adventsparken.
3. Citytorget och Adventsparken.
4. Adventsvägen.

Synbild...➔

Stadsrum och synbild 1

Stadsrummet mellan Annandagsgatan och förskolan präglas av en grönskande lummighet. Förskolan omges av buskar och större träd. En asfalterad gång leder fram till byggnaden och vidare till Adventsparken i söder.

Värdefulla karaktärsdrag

Grönska och topografi

- i. Lummighet med grönytor och större träd kring en asfalterad gång fram till byggnaden.
- ii. Den brantare topografin som gör sig påmind med berg i dagen som sticker upp mellan grönska och hus.
- iii. Grönskans och trädens synlighet i Adventsparken bakom den låga förskolebyggnaden.
- iv. Buskar och mindre träd kring byggnaderna som

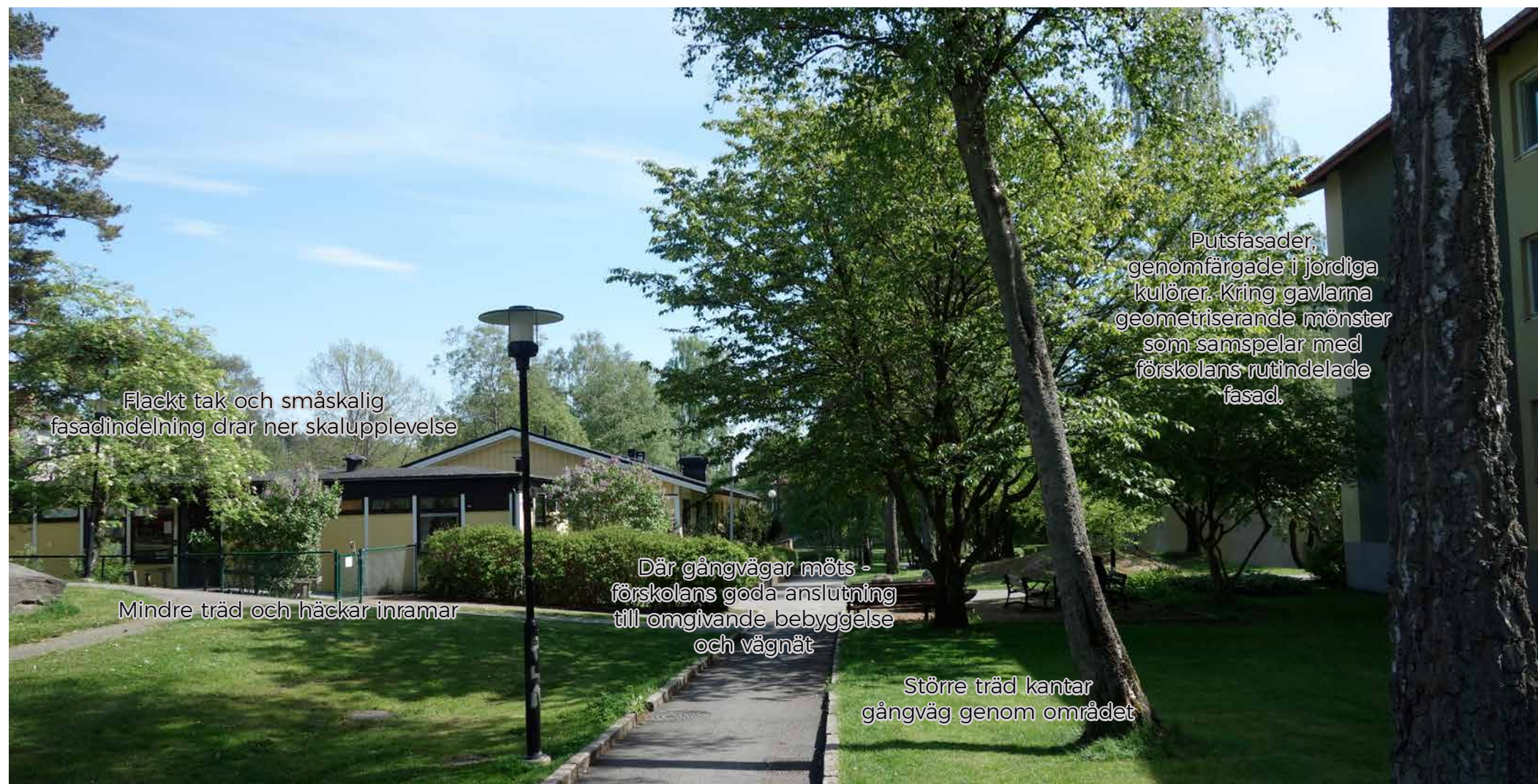
Bebyggelsens volymer och placering

- v. Småskalighet hos den fristående förskolebyggnaden som gör den till en integrerad del av parkmiljön.
- vi. De storskaligare bostadshusen som inramar grönskan och utgör både dess väggar och fondmotiv.

Formspråk, fasader och material

- vii. Eternitens släta ytor och det rutindelade formspråket hos förskolebyggnaden som knyter an till bostadshusens genomfärgade puts och abstrakta, geometriska målningar.

Stadsrummets och synbildens känsliga egenskaper

- Större träd inramar gångväg genom området.
- Buskar och mindre träd (bland annat syrener) omger förskolan och bäddar in den i grönska.
- Låg bebyggelse som ger ett grönt samband till träden i Adventsparken.
- Stigande topografi åt detta håll synliggjord av uppstickande berg i dagen.
- Fasader med geometriserande formspråk, "jordiga" gula och gröna färger som passar in i parkmiljön oavsett årstid.
- Flacka tak och småskaliga fasadindelningar (eternitplattornas storlek samt putsfasadernas färgvariationer) drar ner byggnadernas skalupplevelse.
- Förskolans lägre byggnadshöjd och fristående placering med tydlig och nära koppling till omgivande bebyggelse och vägnät åt alla väderstreck avspeglar dess funktion och tidens ideal för barnstugor.

Stadsrum och synbild 2

Stadsrummet präglas av grönskan i Adventsparken (till vänster i bild), samt den av rundade gångar och häckar omgärdade lekplatsen vid förskolan (rakt fram). Till höger sticker förskolans gavel upp.

Den rikliga grönskan med uppväxta träd spelar huvudrollen i miljön där omgivande byggnader bidrar med enhetlig inramning (gemensamt fasadmateriäl, byggnadshöjd) och accentverkan (balkongfronter).

Värdefulla karaktärsdrag

Grönska och topografi

- i. Lummighet med grönytor och större träd kring Adventsparken.
- ii. Parkens rundade gångar och häckar som härstammar från områdets uppförande på 1950-talet, kring en öppen yta som berättar om den parkstuga som stod här (riven 2011).
- iii. Den högre topografin från vypunkten som skapar en överblick över parkytan.

Bebyggelsens volymer och placering

iv. Småskalighet hos den fristående förskolebyggnaden som gör den till en integrerad del av parkmiljön.

v. De storskaligare bostadshusen som inramar grönskan och utgör både dess väggar och fondmotiv.

Formspråk, fasader och material

vi. Lamellhusens enhetliga inramning till parkytan. Gemensamt fasadmateriäl i puts, gemensamma byggnadshöjder och takfotslinjer. Samt färgsättningen i jordiga kulörer som kompletterar parkens färger.

vii. Accentverkan begränsad till detaljer (balkongfronter).

Stadsrummets och synbildens känsliga egenskaper

- Större träd (björkar, aplar mfl) inramar bebyggelse och gångvägar i området.
- Buskar och mindre träd omger lekplatsen och bäddar in den i grönska.
- Bibehållen parkstruktur från 1950-talet med asfaltbelagd yta kring lekplatsen och den nu rivna parkstugan. Avgränsade häckar och rundade gångar.
- Lamellhus med enhetliga fasadmaterial, formpråk och byggnadshöjder.
- Fasader med geometriserande formspråk, "jordiga" gula och gröna färger som passar in i parkmiljön oavsett årstid. Balkonger ger accentfärger.
- I bakgrunden uppstickande punkthus som skapar kontraster till låga, långssträckta lamellhus.
- Enkla, modernistiskt präglade belysningsstolpar med globformade lamphuvuden.

Stadsrum och synbild 3

Stadsrum präglat av den utbredda Adventsparken där parkens fria, oregelbundna grönska möter bostadshusens enhetlighet.

Värdefulla karaktärsdrag

Grönska och topografi

- i. Den brantare topografin mot norr som gör sig påmind med uppstickande hus i bakgrunden.
- ii. Häckarnas och trädens inramning kring förskolebyggnaden och lekplatsen.
- iii. Parkens rundade gånger och häckar som härstammar från områdets uppförande på 1950-talet, kring en öppen yta som berättar om den parkstuga som stod här (riven 2011).

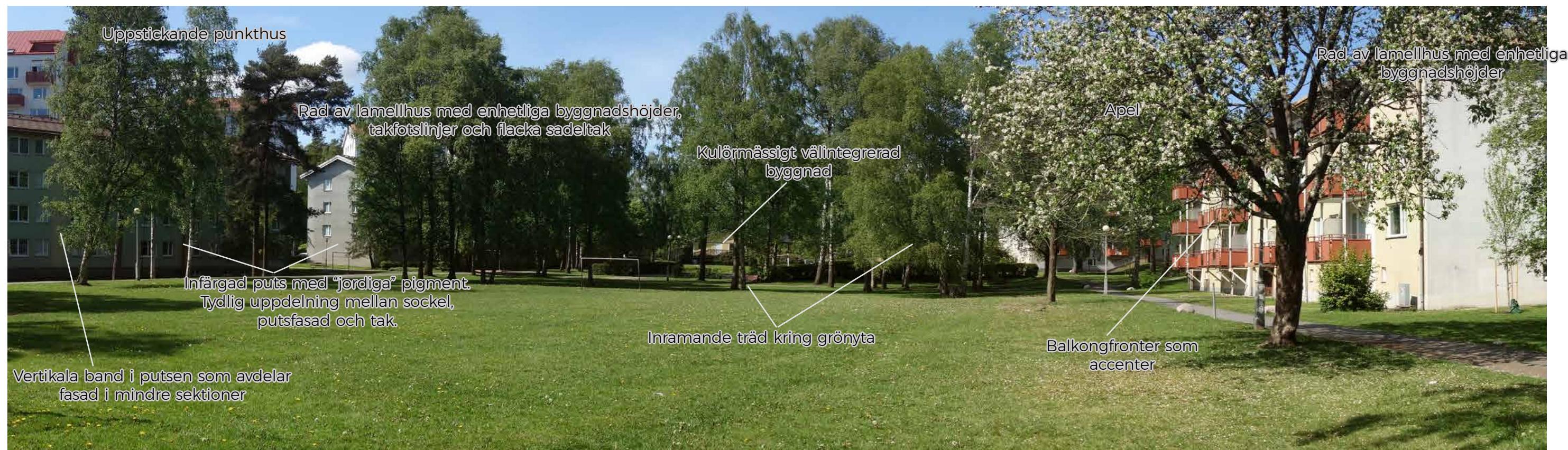
Bebyggelsens volymer och placering

- iv. Småskalighet hos den fristående förskolebyggnaden som gör den till en välintegrerad del av parkmiljön.
- v. De storskaligare bostadshusen som inramar grönskan och utgör både dess väggar och fondmotiv.

Formspråk, fasader och material

- vi. Lamellhusens enhetliga inramning till parkytan. Gemensamt fasadmaterial i puts, gemensamma byggnadshöjder och takfotslinjer. Samt färgsättningen i jordiga kulörer som kompletterar parkens färger.
- vii. Accentverkan begränsad till detaljer (balkongfronter).

Stadsrummets och synbildens känsliga egenskaper

- Större träd inramar gångvägar och grönya i området.
- Den kulör- och skalmässigt välintegrerade förskolebyggnaden.
- Rad av lamellhus med enhetliga fasadmaterial, formpråk och byggnadshöjder.
- Stigande topografi åt norr synliggjord av uppstickande hus.
- Fasader med geometriserande formspråk, "jordiga" gula och gröna färger som passar in i parkmiljön oavsett årstid. Bandindelade putsfasader. Flacka tak och småskaliga fasadindelningar drar ner byggnadernas skalupplevelse.
- Förskolans lägre byggnadshöjd och fristående placering med tydlig och nära koppling till omgivande bebyggelse och vägnät åt alla väderstreck avspeglar dess funktion och tidens ideal för barnstugor.

Stadsrum och synbild 4

Framnäsgatans södra stadsrum omfattande ett topografiskt sluttande och böljande gaturum där Buråsskolans böjda fasad samt grönska och uppväxta träd utgör rummets väggar.

Värdefulla karaktärsdrag

Grönska och topografi

- i. Öppen grönska med träd integrerade i planmönstret ger luckor i stadsrummet som synliggör den speciella, varierade topografin och den terränganpassade bebyggelsen.
- ii. Småskaligt gångvägssystem med inramande träd leder upp till parkmiljön.

Gatumiljö

- iii. Böljande gaturum där Buråsskolans brutna form motsvarar den sluttande grönytans form på motsatt sida.
- iv. Buråsskolans placering i linje med gatan skapar tillsammans med den stigande topografin och uppväxta träd ett relativt slutet gaturum.

Skalor

- v. Cirka 3-4 våningar hos Buråsskolan vars lägre terränganpassade placering i landskapet drar ner den vertikala skalupplevelsen. Höga träd mjukar ytterligare upp byggnadens avtryck.

Taklinjer och taklandskap

- vi. Plåttäckningar och takhuvar i koppar samt putsad tandsnittsfria skapar tillsammans med det glänsande skiffertaket en ädel avslutning på byggnaden som präglar det grönskande stadsrummet.
- vii. Nedtrappning mellan huvudbyggnad och gymnastiksal skapar variation och förtydligar de olika byggnadsfunktionerna.

Formspråk och fasader

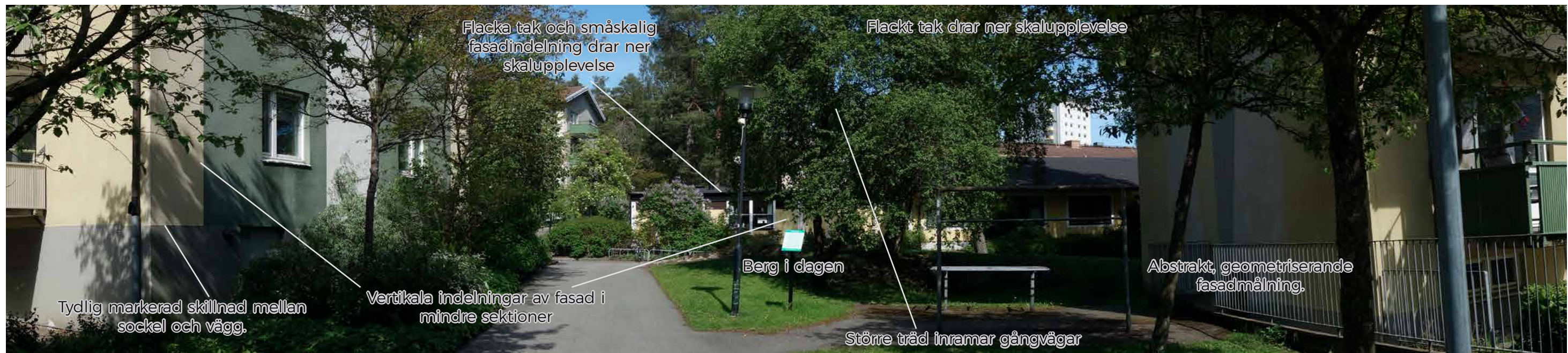
- viii. Buråsskolans tegelmurar uppbrutna av gymnastiksalens större smårutindelade fönster och ovanvarande oxögon. Gavelns mer slutna tegelmur.

- ix. Fasadens enkla klassicistiska hierarki; från källarvåningens valvformade infasningar kring fönstren; till de finare modellerade murdetaljerna kring fönstren i översta våningen.

Material

- x. Buråsskolans handslagna, olikfärgade, ljusbruna Lommategel, kopparplåtdetaljer och skiffertak som samspelar med platsens naturfärger.

Stadsrummets och synbildens känsliga egenskaper

- Större träd inramar gångväg genom området.
- Buskar och mindre träd (bland annat syrener) omger förskolan och bäddar in den i grönska.
- Den kulör- och skalmässigt välintegrerade förskolebyggnaden.
- Förskolans lägre byggnadshöjd och fristående placering med tydlig och nära koppling till omgivande bebyggelse och vägnät åt alla väderstreck avspeglar dess funktion och tidens ideal för barnstugor.
- Stigande topografi åt detta håll synliggjord av uppstickande berg i dagen.
- Fasader med geometriserande formspråk, "jordiga" gula och gröna färger som passar in i parkmiljön oavsett årstid.
- Flacka tak och småskaliga fasadindelningar (eternitplattornas storlek samt putsfasadernas färgvariationer) drar ner byggnadernas skalupplevelse.

KULTURHISTORISK VÄRDERING

Förskolan

Möjlighet till kunskap och förståelse - i hur hög grad det går att utläsa historien och berättelsen

- Genom byggnadens fristående placering i parkmiljö, dess småskalighet och lite lekfulla men ändå nedtonade kulörer är det enkelt att förstå byggnadens historia och användning som förskola.
- Planeringsideologin är tydligt avläsbar genom de nära sambanden till omgivande bebyggelse och vägstråk samtidigt som parkgrönskans lugn och egna sfär omger byggnaden.
- Byggnaden används fortfarande som förskola vilket bidrar till ökad möjlighet till förståelse.

Möjligheten att utläsa byggnadens historia och berättelser bedöms som stor.

Kulturhistorisk helhet – hur mycket som har bevarats av miljöns kontext

- Givet att den omgivande miljön med enhetlig bostadsbebyggelsen och parkmiljö främst präglas av 1950-talet så bedöms den äldre delen av folkskolan vara viktig för kontexten. Den senare tillbyggnaden bedöms vara mindre viktig och i viss mån även göra berättelsen något otydligare genom sitt avvikande formspråk med sadeltak och brädpanel.
- Vad gäller den äldre byggnadsdelen är större delen av denna byggnad bevarad exteriört.

Byggnaden bedöms ha bevarat sin kontext i måttlig utsträckning.

Kulturhistorisk relevans - hur väl miljön representerar sin kontext

Lokalhistorisk betydelse

- Byggnaden har tydliga likheter material- och utformningsmässigt med kiosken Lyktan i Södra Kortedala, ritad av Sven Brolid 1956.
- En likadan barnträdgård har troligtvis uppförts i Södra Biskopsgården år 1958. Det är samma arkitektfirma (Larson Bonna Christensén) och en likadan byggnad att döma av beskrivningen i Bebyggelseregistret (se källförteckning).
- Byggnaden i Biskopsgården är idag förvanskad och byggnaden i Kortedala är därmed möjligen den enda bevarade i sitt slag i staden.

Regional jämförelse

- Det norsksvenska arkitektkontoret Larson Bonna Christensén var baserade i Göteborg på 1950-talet. Förutom barnträdgårdar i Biskopsgården och Kortedala finns ett EPA-varuhus i Falun från mitten av 1960-talet tillskrivet företaget.
- Mest känd av de tre arkitekterna blev Narve Bonna som startade eget på 1960-talet. Bonna fortsatte att rita fabriker och affärshus i både Sverige och Norge, bland annat EPA-varuhuset i Trondheim (1983).

Byggnaden bedöms representera sin kontext väl genom sin nedtonade, lekfulla arkitektur och materialbehandling, som har tydliga likheter med den kända kiosken ”Lyktan”. Den arkitektoniska verkshöjden är dock inte lika hög som nämnda byggnad.

Plattformens tre kriterier för kulturhistorisk värdering:

1. **Möjlighet till kunskap och förståelse**
Till vilken grad går det att utläsa historien och berättelsen?
2. **Kulturhistorisk helhet**
Hur mycket har bevarats från miljöns kontext?
3. **Kulturhistorisk relevans**
Hur väl representerar miljön sin kontext?

HISTORISK BAKGRUND

KORTFATTAD KULTURHISTORISK UTVECKLING FÖR UTREDNINGSMÅLET

Torpmiljö

Området har under äldre tid lyddit under bland annat landeriet Kvibergsnäs. Landskapet utgjordes av ett betespräglad landskap. Några fåtal torpställen utgjorde den enda bebyggelsen. Ett av dessa torp gick under namnet "Korta dahlen" och har senare gett stadsdelen dess namn.

Bostadsbristen i efterkrigstidens Göteborg

1946 fattade Staten beslut om en ny bostadspolitik som skulle ge hela svenska folket goda och hygieniska bostäder. Göteborg var under efterkrigstiden en mycket trångbodd stad. Behovet av moderna bostäder var stort (Gunnemark).

Stadsdelen Kortedala

Ett av 1950-talets största bostadsområden och Göteborgs första satellitstad

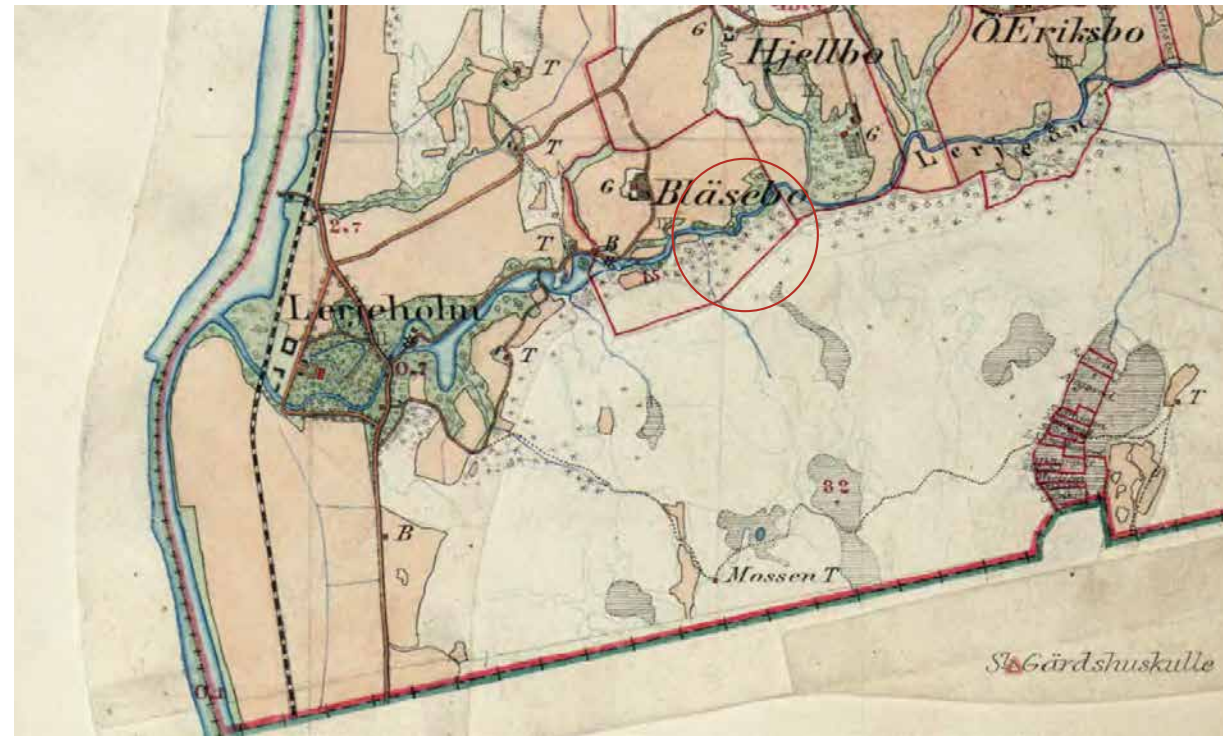
Stadsdelen Kortedala blev den första storskaliga satsningen i Göteborg för att råda bot på bostadsbristen. I ett sammanhang uppfördes bostäder för drygt 25 000 personer (Lönnroth) åren 1953-1956. Med det var Kortedala ett av landets största bostadsprojekt under 1950-talet.

Stadsdelen var Göteborgs första satellitstad, samtida med Vällingby (invigt 1954). Principerna från Vällingby går igen i Kortedala med högre hus i centrum, lamellhusen inom 500 meters avstånd från hållplatsen samt småhus och villor längst bort (Caldenby).

Planideologisk bakgrund

Kortedala lades ut enligt en dispositionsplan från år 1950 upprättad av Kjessler och Mannerstråle genom Fritiof Lindström och Kerstin Larsson.

Grannskapsplanering var den planeringsideologi som var rådande denna tid. I enlighet med dessa principer skulle stadsdelen planläggas som en "i största möjliga utsträckning självständig stadsdel". Det anges vidare i dispositionsplanen att "en väl avvägd gruppering av bostadsbebyggelsen i lämp-

Häradsekonomska kartan från 1890-1897. Rund ring visar området för detaljplanen.

liga enheter är av stor betydelse för att åstadkomma den trivsel, som man eftersträvar."

Den minsta enheten var "Bostadsgruppen". Bostadsgruppen skulle omfatta minst 170 hushåll eller 500 personer, och utgjorde underlag för en närhetsbutik.

Nästa enhet var "Grannskapsenheten". Grannskapsenheten bestod av 3-4 bostadsgrupper och bildade underlag för barnvårdande institutioner, så kallade barnstugor. En grannskapsenhet på 2000 personer (700 hushåll) ansågs lagom som underlag för ett daghem och två barnträdgårdar. Detta antal ansågs också som minimiunderlag för livsmedelsbutik, sybehörsaffär, fisk- och grönsakshandel samt tobaksbutik.

Den största enheten var "Stadsdelen". Stadsdelen bestod av fyra grannskapsenheter vilket innebar 8000-10000 invånare per stadsdel. Till stadsdelen hörde bageri och konditori, kafé, blomsterhandel med mera.

Vid invigningen av Kortedala bestod området av två stadsdelar, Norra och Södra Kortedala, samt åtta grannskapsenheter.

Variation i byggnadstyper och arkitektoniska former

Grupperingen av bostadsområden i enheter skulle även komma till uttryck i arkitekturen, kallat "den yttre formen" i dispositionsplanen. Det fanns en tanke att fasaduttryck och fasadmålningar skulle kunna bidra till områdets trivsel och gemenskap.

Detta överensstämmer med efterkrigstidens växande intresse för att betona det konstnärliga och lekfulla med kulörvariationer och abstrakta mönster. Detta synsätt ses som en reaktion på funktionalismens strama, avskalade formspråk som fick sitt genomslag under 1930-talet.

Lamellhus kring Adventsparken

Som lyfts i underlaget för stadsdelen från 2017 kommer lekfullheten till uttryck i områdets varierade men ändå sammanhållna arkitektur med putsade fasader i milda 50-talskulörer och inslag av abstrakta fasadmålningar.

Lamellhusen kring Adventsparken uppfördes åren 1955-1957.

Punkthus vid Adventsvägen

1956 färdigställdes punkthusen vid Adventsvägen och grannskapet kring Adventsparken var därmed färdigbyggt med Citytorget som nod för samhällsservice och butiker.

Lekskolan uppfördes 10 år senare

Drygt 10 år efter att lamellhusen i grannskapet hade uppförts stod barntädgården färdig. Den nedtonade och lågskaliga byggnaden var typisk för barnstugor och andra allmänna byggnader som krävde mindre plats. Utformningen hade direkta släktskap med den mer kända kvarterskiosken "Lyktan" vid Gregorianska gatan i Södra Kortedala (arkitekt Sven Brolid) genom det vita ramverket kring gula eternitplattor.

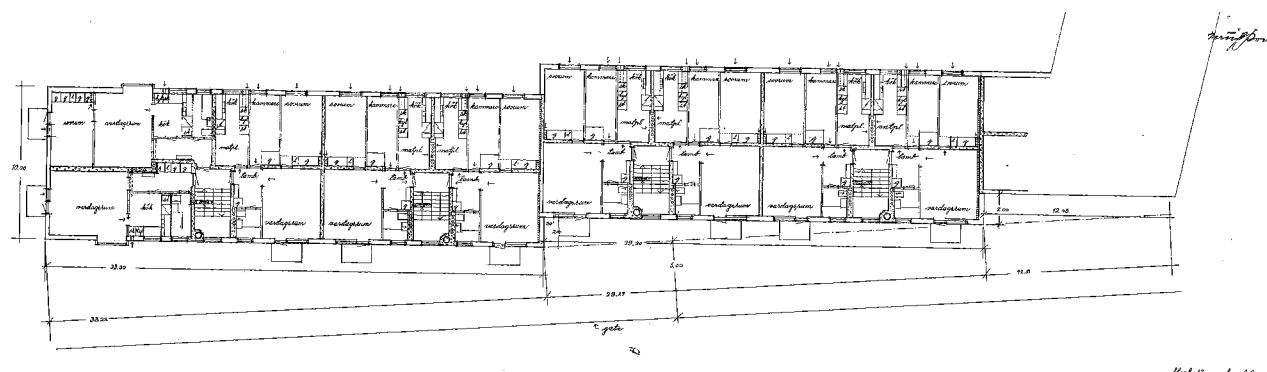
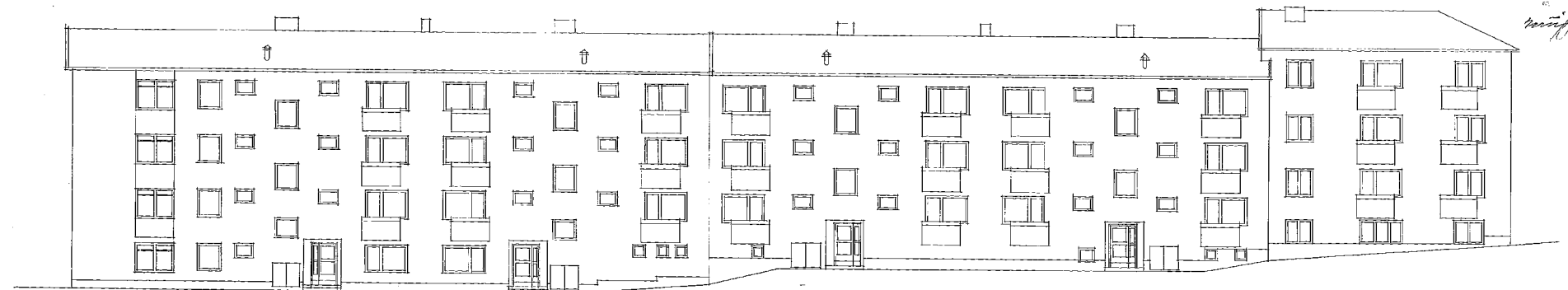
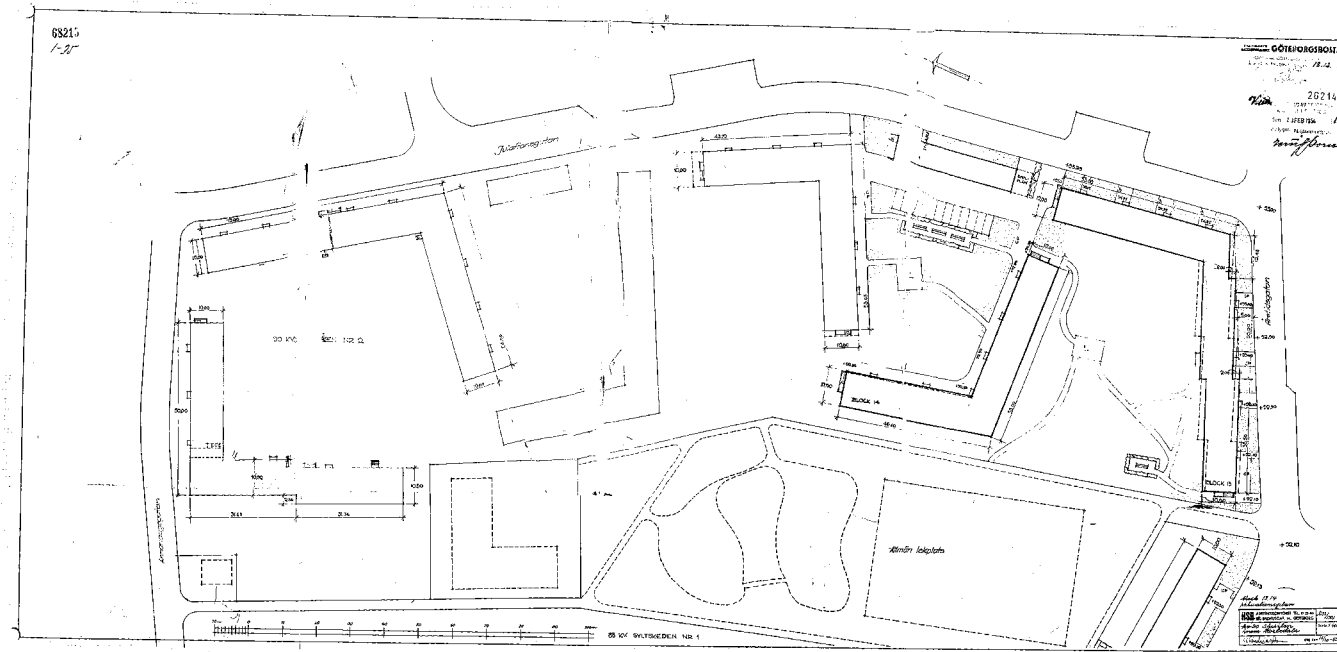
Eternit var ett material på modet i Västsverige under 1950- och 1960-talet då det ansågs vara extra motståndskraftigt mot saltvindar.

Komplettering och renovering

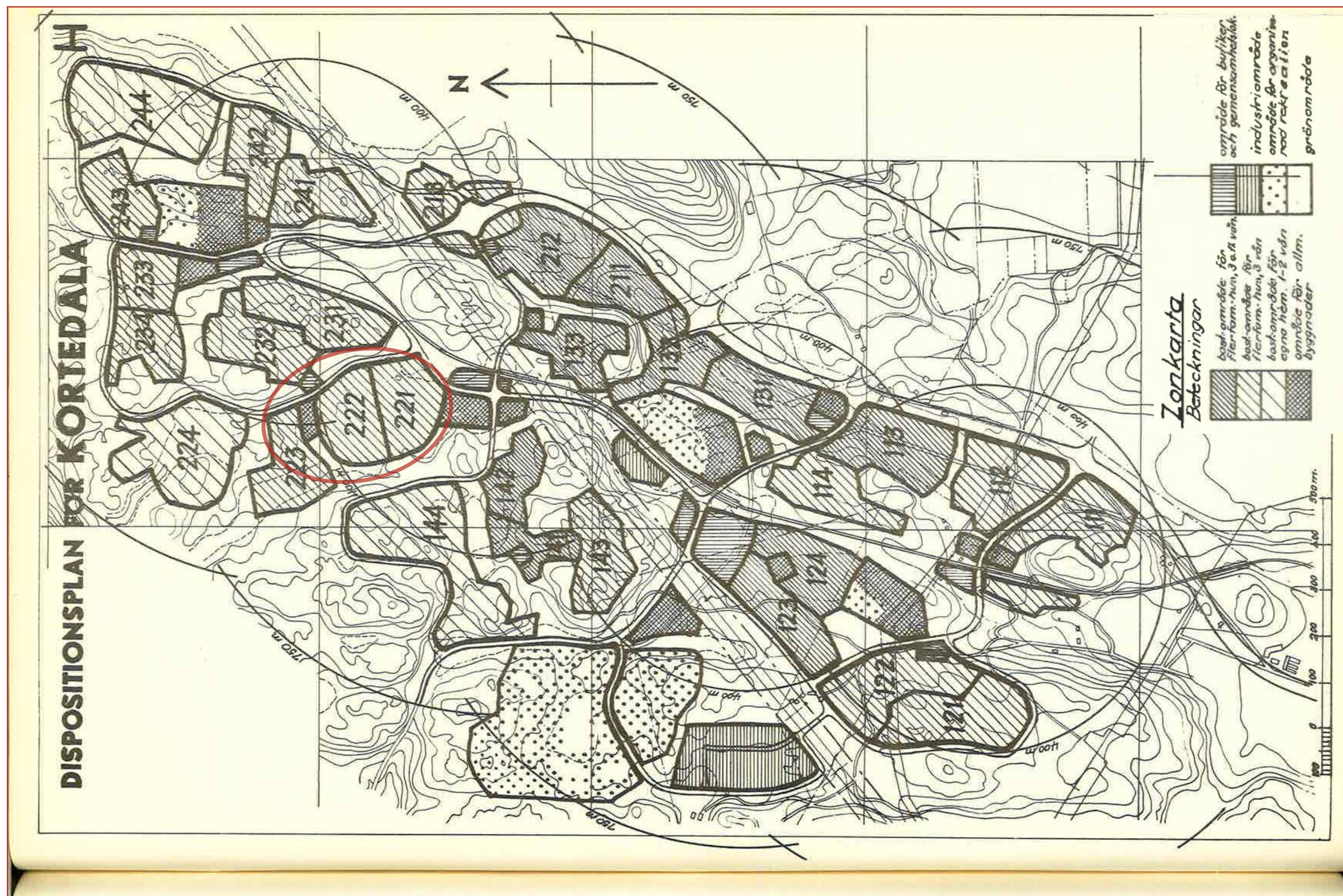
Vissa större och mindre ombyggnationer har skett av bebyggelsen i Kortedala. Inom utredningsområdet för denna utredning har f.d. barntädgården byggts ut till en större förskola år 1977.

Förändringar i parkmiljön

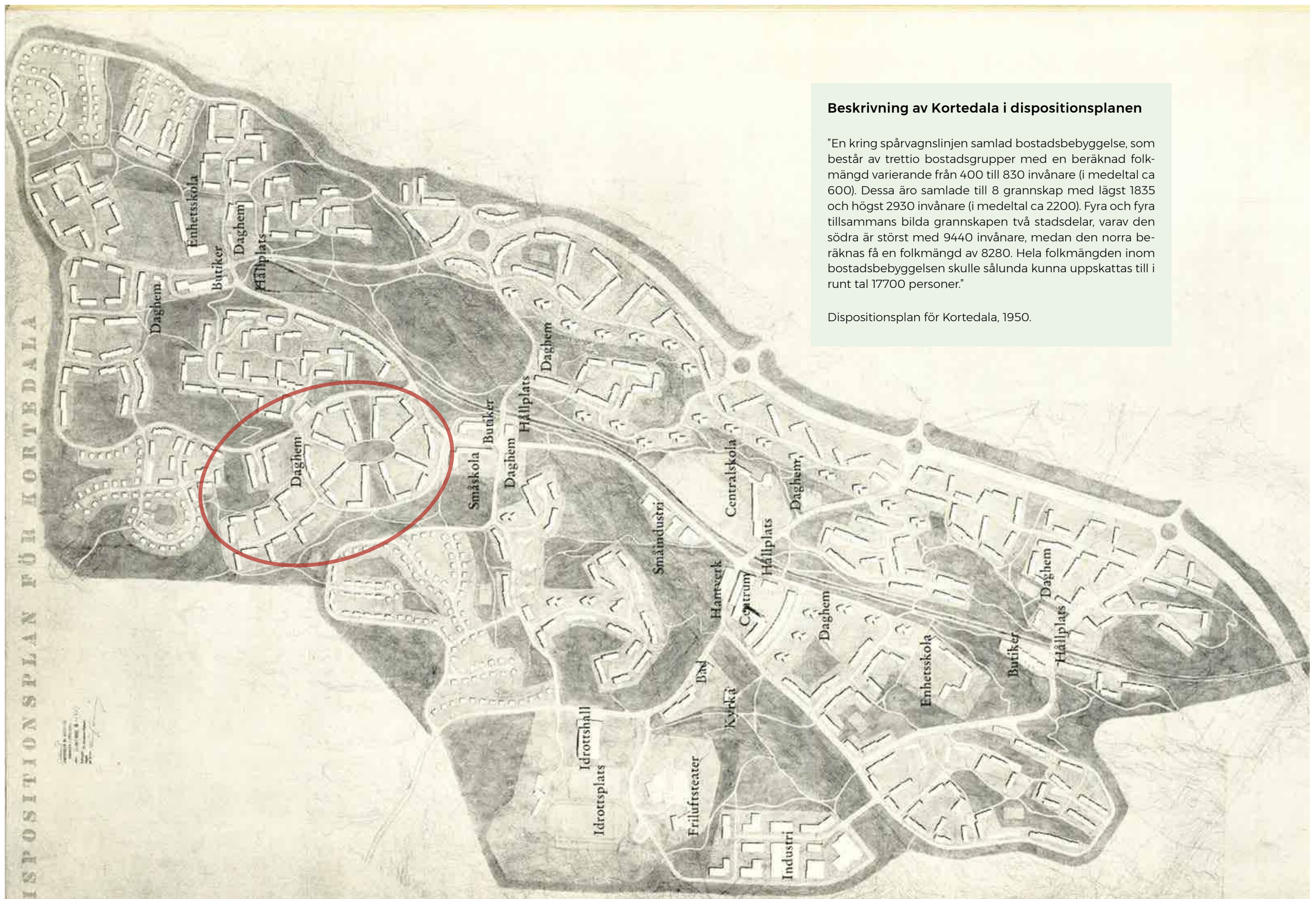
Större förändringar som skett i Adventsparken är främst den parkstuga som revs år 2011. Stugan bestod av två vinkelställda längor i trä kring en öppen plats. Denna öppna plats finns kvar idag och markeras av en asfaltbelagd yta. Stora parkträd omger ytan och ett gångvägssystem leder fram till den från flera håll.

Urval ritningar för lamellhusen på östra sidan av Adventsparken.

Dispositionens zonkarta redovisar utfartsvägar och viktigare gatuleder, spårvägslinjen med föreslagna hållplatslägen samt bebyggelse typer och ungefärliga exploateringsstal för bostadsområden. Området kring Adventsparken är markerat med rund röd ring. I enlighet med dispositionsplanen bebyggdes området med trevånings lamellhus. Ytterligare bebyggelse som inte är markerad i dispositionsplanen uppfördes i form av punkthus väster om Adventsvägen. Det rutmönstrade delområdet i mitten är avsatt för allmänna byggnader och det var även här som barnträdgården uppfördes 1963.

Beskrivning av Kortedala i dispositionsplanen

"En kring spårvagnslinjen samlad bostadsbebyggelse, som består av trettio bostadsgrupper med en beräknad folkmängd varierande från 400 till 830 invånare (i medeltal ca 600). Dessa äro samlade till 8 grannskap med lägst 1835 och högst 2930 invånare (i medeltal ca 2200). Fyra och fyra tillsammans bilda grannskapen två stadsdelar, varav den södra är störst med 9440 invånare, medan den norra beräknas få en folkmängd av 8280. Hela folkmängden inom bostadsbebyggelsen skulle sålunda kunna uppskattas till i runt tal 17700 personer."

Dispositionsplan för Kortedala, 1950.

Dispositionsplan för Kortedala, illustrationskarta. Bilden är enbart en illustration av hur lamellhusen kunde placeras. Den bebyggelse som faktiskt uppfördes var L-formade lamellhus kring grönskan- de innegårdar i östra delen av kvarteret och i den västra och södra delen lamellhus som innesluter Adventsparken mot omgivningarna. Daghemmets placering omsluten av Adventsparken överens- stämde med idéerna för daghem i Dispositionsplanen.

Inringat grannskapsenheten kring Citytorget. Källa: Stadsmuseets bilddatabas Carlotta. Licens: [public domain-märke 1.0](#)

Fördjupning: Lekskolan som blev förskola Lekskolan

Nybyggnaden av lekskolan, barnträdgård med ett annat samtida begrepp, färdigställdes 1963. Ytterväggarna var i internit-stolpar och facken däremellan utfyllda med eternit-plattor. Taket var ett flackt sadeltak täckt med papp. Uppåt avslutades facken av låga fönster vilket skapade intrycket av ett fönsterband. Inom vissa fack, på jämna avstånd, var fönster av normal storlek samt ingångar till byggnaden.

Byggnaden ritades av Larson, Bonna och Christensén arkitektkontor. En barnträdgård hade uppförts efter företagets ritningar i Biskopsgården 1956. Denna byggnad är förvanskas idag men troligen har ritningarna återanvänts några år senare i Kortedala.

Tillbyggnad

År 1977 genomförs en tillbyggnad av lekskolan. Tillbyggnaden utfördes i trä med taktäckning av shingel. Till skillnad mot den första lekskolan fick byggnaden ett brantare sadeltak och en mer horisontell prägel med breda fönster och utstickande takfot. Grundläggningen utfördes som platta på mark. Fasadmateriel var stående lockpanel. Byggnaden utfördes i samma kulörer som befintlig lekskola.

Beskrivning av Barnstugor i dispositionsplanen

"För halv- eller heldagsvård av barn under 7 år har bostadsområdet utrustats med barnträdgårdar och daghem. I barnträdgården omhändertas barn i åldern 4-7 år i två omgångar mellan kl 9-12 och 13-16. I varje omgång kunna 20 barn beredas plats. Barnträdgården kan sammanbyggas med eller förläggas i ett hyreshus, medan daghemmen med heldagsvård av 40 barn i 1 ½ - 7-årsåldern ställer krav på egen byggnad och på en utelekplats, som helst är avskild från bostadsbebyggelsen. Båda typerna av barnstugor läggs helst helt åtskilda från de lekplatser, där de större barnen håller till.

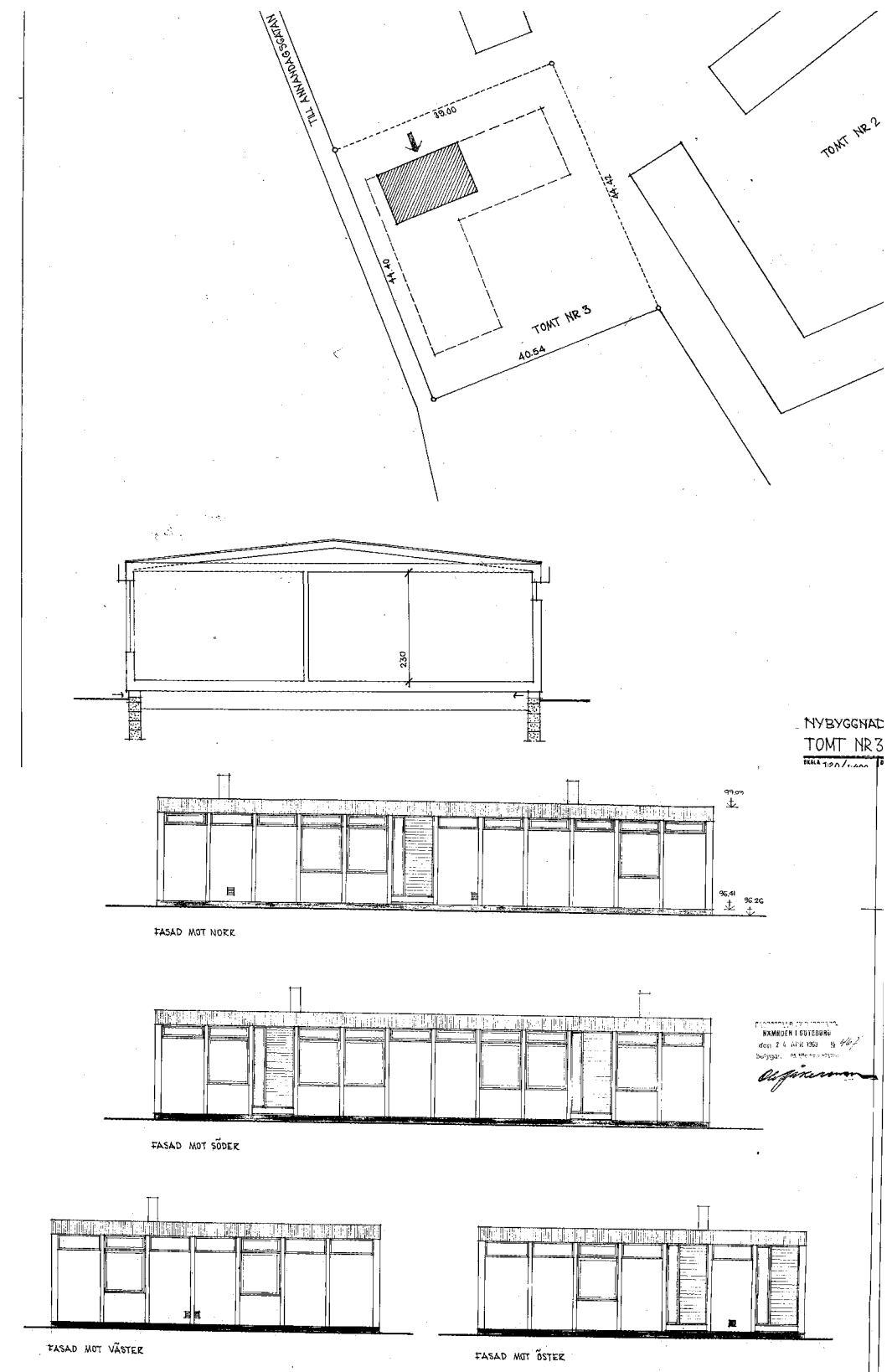
Behovet av barnstugor har av barnvårdsnämnden angivits till ett daghem per 700 hushåll och barnträdgård per 350 hushåll. En grannskapsenhet i kortedalaområdet bör alltså utrustas med ett daghem och två barnträdgårdar.

Barnträdgårdarna, som betjänar både hemarbetande och utom hemmet halvdagsarbetande mödrar, skola kunna nås från gångvägar, som leder till butiker, tvätterier och hållplatser. De ha icke redovisats i planen, emedan de i huvudsak böra kunna inrymmas i bostadshusen.

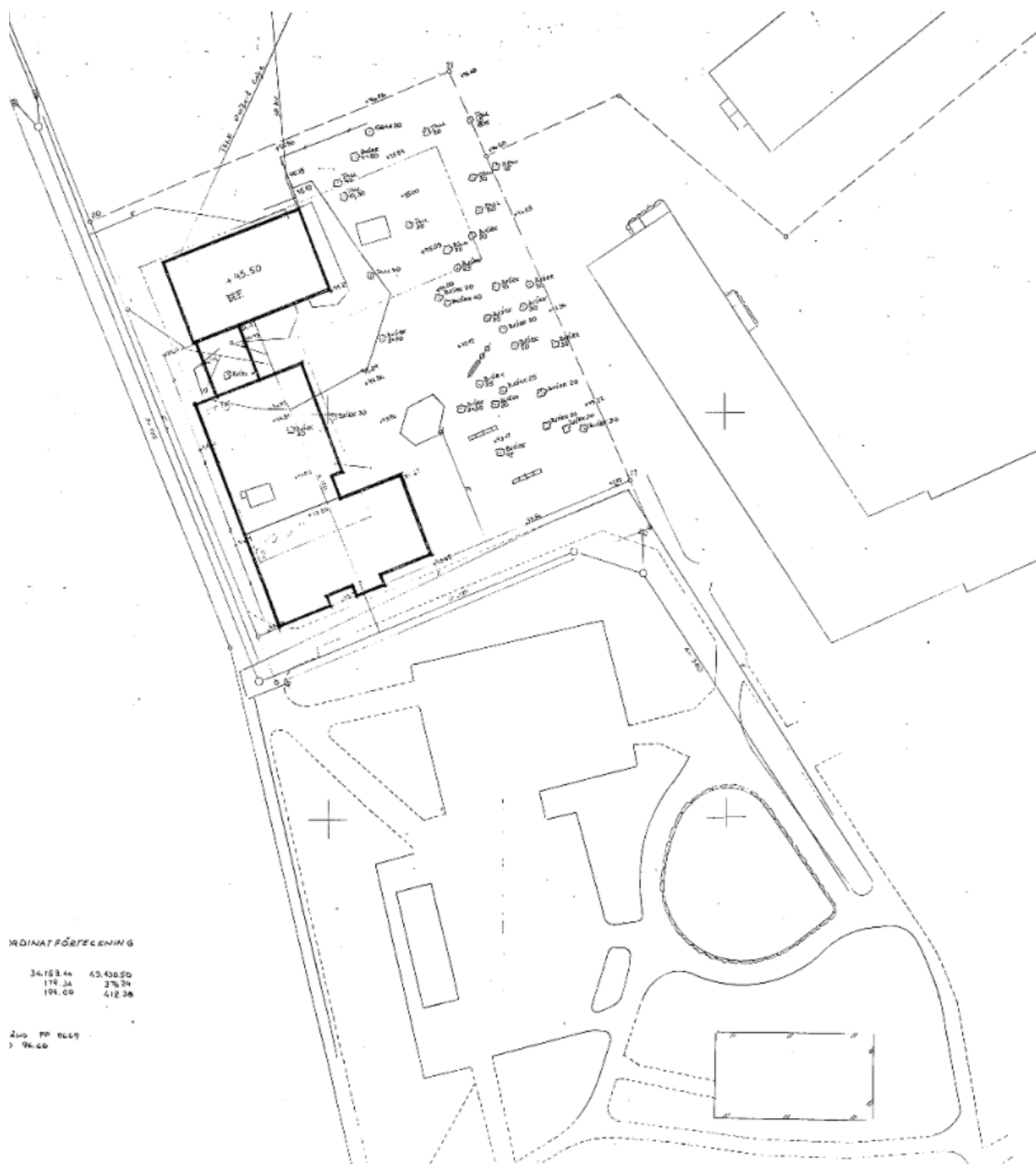
Daghemmen, avsedda för barn till under hela dagen förvärvsarbetande mödrar, ha förlagts invid parkstråk eller grönområden i anknäytning till hållplats eller vid väg, som leder till den lokala arbetsplatsen.

Till hemarbetande mödrars hjälp bör dessutom finnas möjlighet att lämna in barnet för tillfällig tillsyn. Detta problem borde kunna lösas med lokaler för barnparkering i hyreshus i grannskapsenheten.

Dispositionsplan för Kortedala, 1950.

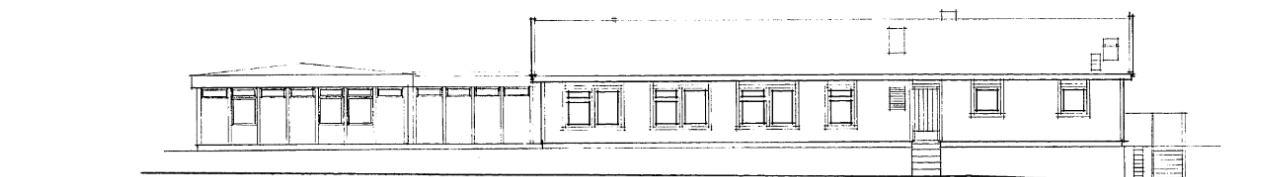
Överst och ovan: Ritningar från första lekskolan från 1963.

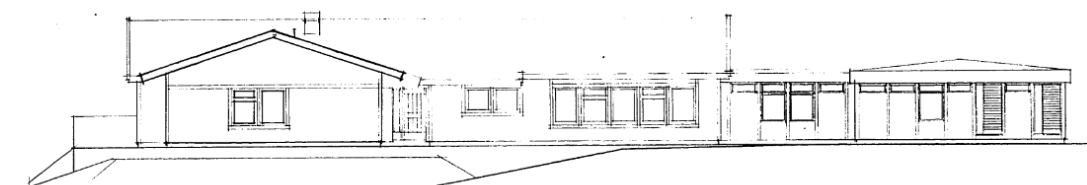
ORDINAT FÖRTECKNING

34.753.44	63.435.50
178.36	278.24
104.05	412.38

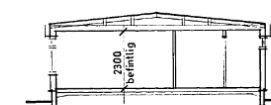
2000 PM 06.69
3 94.60

FASAD MOT VÄSTER

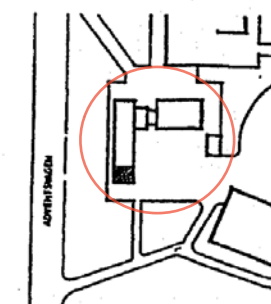
FASAD MOT ÖSTER

SEKTION C - C

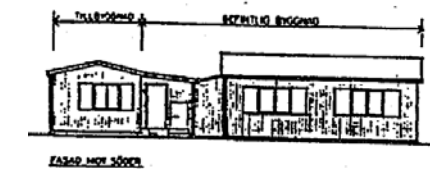
Vänster och ovan: Ritningar från utbyggnaden från 1977.

Höger: Ritningar över den år 2011 rivna parkstugan.

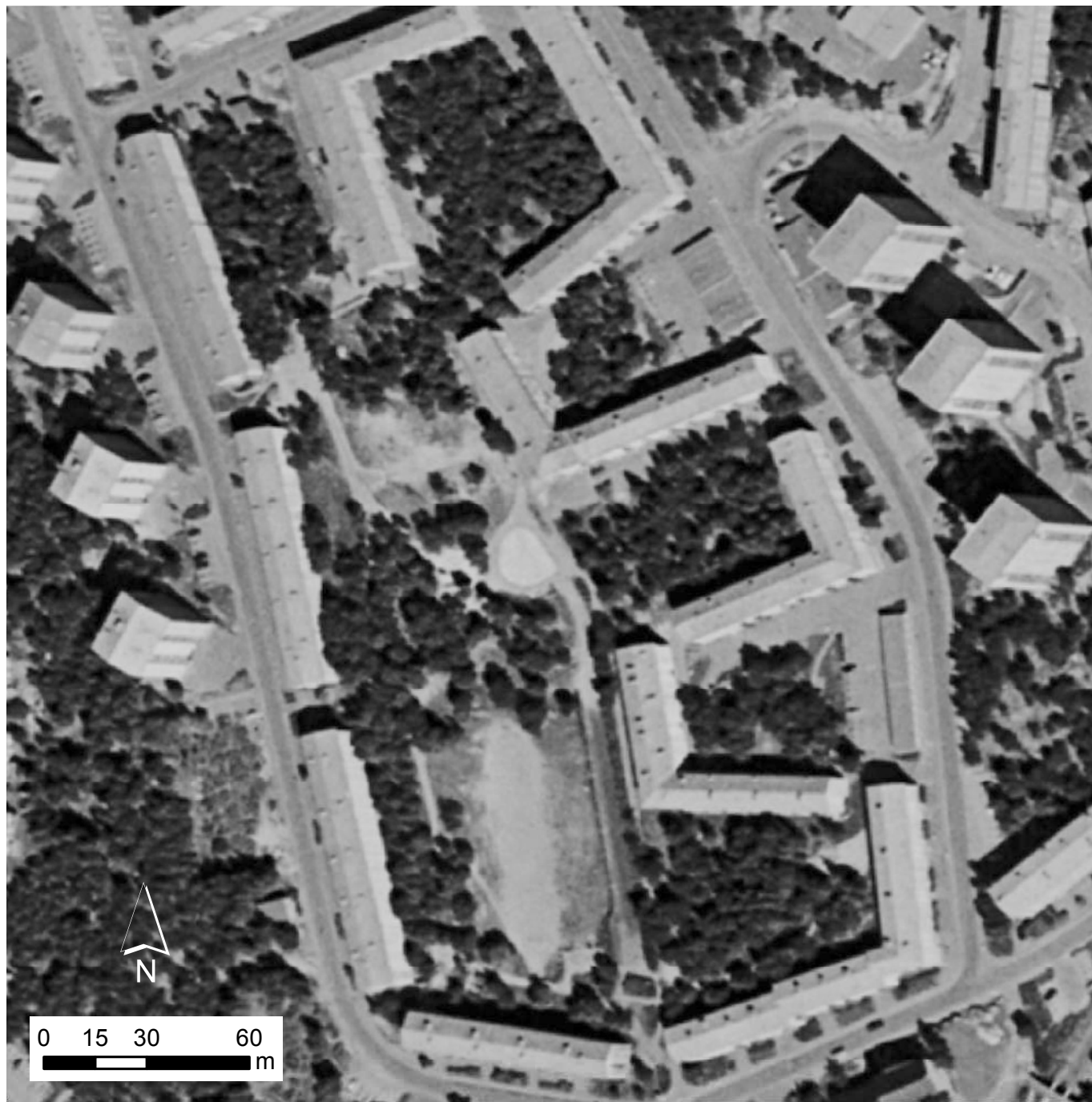

Situationsplan
skala 1:400

0 5 10 20
SKALA 1400

FASAD MOT SÖDER

Jämförelse mellan ortofoto från slutet av 1950-talet/början av 1960-talet och idag. Förskolan har ännu inte uppförts. Byggnader, parkmiljö och gångvägar är anlagda och har i det stora hela samma mönster som idag. Grönskan med några större träd präglade redan från början parkmiljön och det är därför troligt att flera äldre träd på platsen togs tillvara. Björkträd är den dominerande arten i parken, men även större lönnar, någon enstaka ronn och apel förekommer också.

KÄLLFÖRTECKNING

Kommunala planeringsunderlag

- Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse - ett program för bevarande för Göteborgs stad, volym 1-2, 1999
- Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse - ett program för bevarande för Göteborgs stad, volym 3, 1999

Stadsbyggnadskontorets bygglovarkiv

- Handlingar på fastigheter Kortedala 89:3, 90:3, 90:4, 90:5, 90:6, 90:7, 90:8, 90:9.

Stadsbyggnadskontorets arkiv

- Dispositionsplan för Kortedala, 1950

Litteratur

- Andersson, Thorbjörn & Caldenby, Claes (red.), Att bygga ett land: 1900-talets svenska arkitektur, Byggnadsforskningsrådet, Stockholm, 1998

Internet

- Gunnemark, Kerstin, Med flyttlass till Folkhemmet, publicerad i Sverige 1900-talet, Nationalencyklopedin, 2000.
- Stadsmuseets bilddatabas Carlotta, sökning Kortedala.

GIS och kartor

- Grundkarta: Topografiska kartan, Lantmäteriet Geodatasamverkan.
- Ekonomiska kartan, Lantmäteriet
- Häradsekonomiska kartan, Lantmäteriet

Lagar, förordningar och föreskrifter

- Miljöbalken
- Plan- och bygglag
- Boverket, PBL Kunskapsbanken, Förvanskningförbudet. <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-plan---och-bygglagen/krav-pa-byggnadsverk-och-tomter/forvanskningforbudet/>
- Boverket, PBL Kunskapsbanken, Varsamhetskravet. <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-plan---och-bygglagen/krav-pa-byggnadsverk-och-tomter/varsamhetskravet/>
- Boverket, PBL Kunskapsbanken, Underhåll. <http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-plan---och-bygglagen/krav-pa-byggnadsverk-och-tomter/underhall/>
- Boverket, PBL Kunskapsbanken, Utformning. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/planbestammelser/egenskapsbestammelser-for-kvartersmark/utformning/>

Metoder och rekommendationer

- Riksantikvarieämbetet, Plattform för kulturhistorisk värdering och urval. <http://www.raa.se/kulturarvet/vardering-och-urval/>

